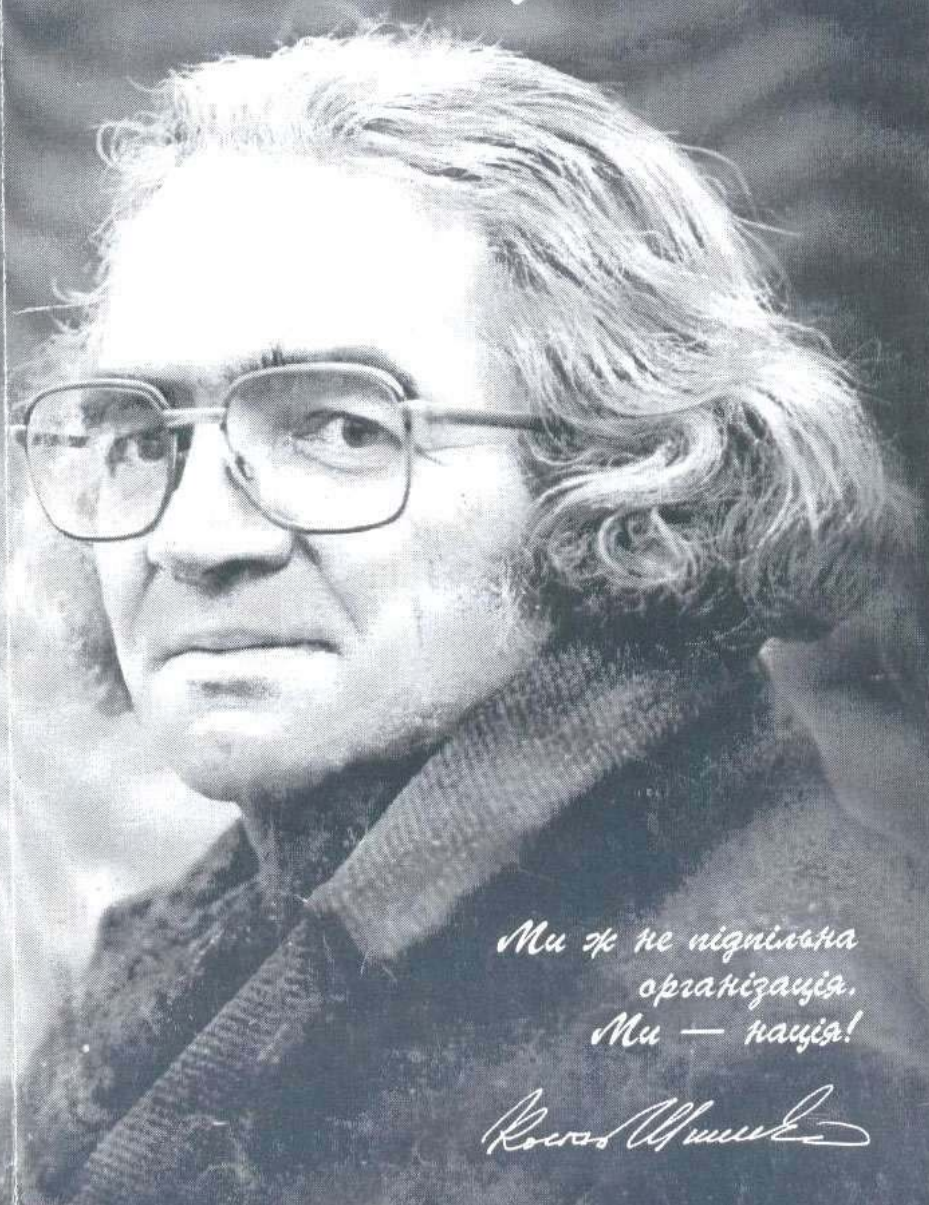


Костя Мушко
Нісня гошчу



Ми ж не нігнівна
організація,
Ми — нація!

Костя Мушко

Бібліотека журналу "Волинь", т. 1

Кость Шишко

Пісня дощу

Вибране з неопублікованого

Лірика
Мультиплікаційне
Писанки
Акростиhi
Сонети
Поєми
Документи

Упорядкування, вступне слово,
художнє оформлення і макет *Анатолія Якубюка*

Луцьк
Волинська обласна друкарня
2001

ББК 84. 4УКР6
Ш65

Шишко Кость

Ш65 Пісня дощу: Вибране з неопублікованого:
Поезії / Упорядник А. Якубюк. — Луцьк:
Волинська обласна друкарня, 2001. — 256 с.

ISBN 966-7644-86-3

"Пісня дощу" - презентаційна книга соціально-філософських і пейзажно-психологічних високопрофесійних студій Костя Шишка, яка містить достатньо переконливого матеріалу, щоб скласти чітку уяву про рівень таланту і творчу лабораторію поета, його проблематику і технологію віршування. Упорядник вважає, що далі замовчувати творчість К. Шишка - злочинно, і прогнозує, що "Пісня дощу" займе гідне місце в українській літературі, бо в ній є те, що припадає до смаку як шанувальникам класичного стилю, так літературним гурманам, вихованим бомондом сюрреалізму.

У книзі подається цікавий документальний матеріал про політико-правові умови і соціально-літературну атмосферу, в яких жив і живе, творив і творить неймовірно складної долі Кость Шишко.

ББК 84. 4УКР6

ISBN 966-7644-86-3

© Шишко Кость, 2001

© Якубюк Анатолій, упорядкування, 2001

СВІЙ СЕРЕД ЧУЖИХ

Кость Шишко...

Ніхто з його ровесників так мало не надрукував своїх творів, але ні про кого з волинських літераторів-шістдесятників так багато і однозначно не говорять сьогодні, як про нього.

Журнал “Волинь” першим серед подібних вітчизняних літературно-мистецьких видань опублікував у вже далекому, 1991 році його вінок сонетів “З’явилися на білий світ усі ми, як онова...”, характеризуючи їх автора як самобутню, давно сформовану, яскраву поетичну особистість. Адже в його шухляді вже тоді лежав поважний літературний доробок: три вінки сонетів, книжка писанок, сюрреалістичний цикл “Мультиплікаційне”. А ще ж – поеми, акростиhi, паліндрони, кілька сотень творів соціально-філософської та пейзажно-психологічної лірики, з яких можна було б ще десять років тому легко скомпонувати кілька поважних томиків добротної, вишуканої поезії.

Часопис інформував тоді свій 30-тисячний читацький загал, що Кость Шишко, крім усього іншого, ще й заявив себе поліглотом і ерудитом: перекладав з іспанської твори Антоніо Мачадо, Рубена Даріо та А.-Г. Беккера, а з польської – Адама Асника та Казімежа Тетмайера; у колі друзів годинами декламує напам’ять з Франсуа Війона, Шарля Бодлера, Сергія Єсеніна, Євгена Плужника...; володіє талантом художника-графіка і мистецтвознавця; спартанець у побуті і неймовірно скромний у самослав’ї – увесь ніби зітканий із сором’язливої ніяковості та шляхетної делікатності.

Тоді ж “Волинь” слушно зауважила, що настав час видати твори Костя Шишка хоча б однією книгою. І ось сьогодні, через дев’ять років, ідея матеріалізувалася. Чого ж так довго він йшов до нас? Тому багато причин, і я не буду усі аналізувати у цій передмові, бо вони заслуговують пильнішої уваги, варті

окремого дослідження, яке, сподіваюся, ще зроблять літературні критики. Але вважаю за свій обов'язок привернути увагу читачів до кількох обставин, щоб їм легше було зорієнтуватися в минулих часах, які формували або ж ламали особистість поета.

Отже, до кінця вісімдесятих років Кость Шишко не міг друкуватися, бо проходив по справі Іваценка і Мороза, сфабрикованої службою державної безпеки в 1965 році. У той час він, закінчивши Луцький педінститут і армійську службу, де став членом КПРС, працював у Волинському обкомі комсомолу. Міг, але уникав друкуватися у періодичній пресі, захоплюючи до цього периферійних авторів, що подавали хоча б якісь надії. Його твори поширювалися в рукописах. Про них, пригадую, говорили захоплено, відмічали хором, що в них “сконцентрований світ великих просторів і бездонних глибин душі”, який “наповнений готичними і сюрреалістичними фресками, притлумленими ритмами танго, п'янкою радістю волинських гаїв і озер, пасторальністю”. Наголошувалося, що “його ліричний герой любить Вітчизну, рідну мову і людей, яким притаманні такі ж патріотичні пристрасті”.

Але ж ці якості, якості національно свідомого українця, в той час заслуговували лише на осуд. І незабаром осудили. Не абстрактного ліричного героя, а реальну людину – Шишка. Його виключили з членів партії, звільнили з роботи. Гнітючу і трагічну атмосферу того вироку передає навіть канцелярський протокол партійних зборів, ретельно відредагований їх головою і секретарем. Читачі можуть ознайомитися з його копією в кінці книжки, яку пощастило власноруч зняти з оригіналу, що зберігався у справах архіву обкому партії.

Зрозуміло, в офіційних документах того часу не йшлося про заборону поетові друкуватися і займатися педагогічною практикою. Проте керівники усіх рангів найрізноманітніших контор і конторок, уже не кажучи про солідніші установи й організації, знали про той вирок і сприймали його як табу на професійну і видавничу діяльність. Відтоді, тобто з 1965 року Кость Шишко залишився фактично без читача і без засобів до існування. Йому неймовірно важко було знайти навіть найменш

оплачувану роботу, а коли знаходив, то довго не затримувався. Про ті митарства дає певне уявлення витяг з трудової книжки, який також публікується в кінці цього збірника.

“Слава” учасника антирадянського підпілля ходила за поетом, наче липуча прибудда, слід-у-слід, отруюючи йому життя, випалюючи його вразливу душу, хоча він, правду мовлячи, проти тієї влади, особливо провінційного масштабу, ніколи не виступав, навіть не був до неї в опозиції. Він всього-на-всього керувався не залізобетонними принципами безнаціонального радянського патріотизму і абстрактного пролетарського інтернаціоналізму, підкинутого нам бідними гебреями, а заповідями Ісуса Христа, що найвищим Законом є лише Любов, найвищим Правом є лише Милосердя, а найвищою Справедливістю є лише Прощення. Відштовхуючись від Франкового “твоє чуття тобі за пекло стане”, Кость Шишко укладав **свою** філософію, вибудовував **свій** світ на підвалинах постійного невдоволення собою. Його докори сумніння, голос совісті, відчуття, що не так живеш, як слід, бо необхідно постійно вдосконалюватися, – пронизують майже всі твори. Це відчуття невдоволення собою і оточуючим середовищем розцінювалося багатьма як антирадянщина, хоча, за висловлюванням Олени Пчілки, невдоволення собою не є політичною категорією, а є вічним прагненням до кращого. До цього додаю, що задоволені обростають жиром і цезають у примарному рожево-блакитному щасті та ситості.

Здавалося, доля посміхнулася Костю Шишку після того, як український народ проголосив свою країну незалежною. Його твори друкували, окрім журналів “Волинь” (тепер – “Волинь”) і “Україна”, газети “Молодь України”, “Радянська Волинь”, “Народна трибуна”, “Вільна думка”, “Молода Волинь”, “Луцький замок”, “Старожитності”. Йому присвячувалися розлогі нариси. А державне видавництво “Надстир’я” навіть надрукувало окремими книжками бурлескний твір поета – поему “Енупея” і збірник поезій “Сльоза олії золота”. Правда, ще побачили світ самвидавівські, більші ніж скромні, книжечки “Вибрані вірші” та “Вогонь”. Але вони вийшли на правах

рукопису, всього в кількох примірниках, тому про них як про явище говорити не доводиться.

Проте основний масив поезій К. Шишка залишився в рукописах. Мені вдалося зібрати більшість з його неопублікованого. З цим багатством стукав у різні чиновницькі і бізнесові двері, але в мене не вистачило тоді наполегливості відчинити їх, щоб переконати власників комерційно-літературних покоїв, що опублікований Шишко, то – несправжній Шишко, то – лише його частка, до того ж – не найкраща. Справжній Кость Шишко – ось, в рукописах. Навіть звертався до тих двох, хто в 1965 році на закритих партійних зборах в обкомі комсомолу виключав його з членів КПРС і звільняв з роботи. Одного просив допомогти коштами, адже він займав солідну посаду в адміністрації, а другого благав написати передмову до цієї книжки, бо він став визнаним літературним критиком. Обом казав, що мають шанс через опублікування творів К. Шишка спокутувати провину перед ним, реабілітувати себе. Та було таке відчуття, ніби розмовляв з глухим і німим, наче навколо поета хтось звів непорушний мур, немов якась сила затьмарила розум колегам-літераторам і ті, замість підтримки, плетуть хармани.

Це в них прокинулася демонічна сила, яка називається Заздрістю. Її суть патріарх України Філарет пояснює “пекельною мукою через щастя іншої людини”. Зрозуміло, особливого щастя Кость Шишко не зазнав від публікації кількох творів, навпаки, їх аналітично-критична спрямованість проти конкретних братчиків літературного цеху, які почувалися затишно за будь-якої влади, принесла йому одні прикроці. Більшість тих, кого на хвилі піднесення одна літературна дама на ювілейних вечорницях назвала “гейшами”, накинулася на нього, ніби він зазіхнув на їх славу, наче на ньому було тавро прокаженого. Саме такі письменники створили міф про Шишка, в якому той постав невдахою і бурлакою, забуваючи, що й самі грішні – нема у світі людини, яка б не грішила.

Це – лихо не тільки наших письменників чи художників. Це наша національна зарубина, міта: топтати собі подібних,

принижувати і нищити єдиновірців, мучитися грудною жабою заздирців, не усвідомлюючи того, що та жаба в першу чергу висушить, пожере свого раба. І вже зовсім трагічно, що така навухонашіптувальна пропаганда живуча. Вона, підла за своєю суттю, знаходить багатьох незрячих, які обмовникам вірять і різні наклепи та чутки сприймають за всеохоплюючу правду. Це – наше національне лихо: маємо такий малий багаж амуніції з національної солідарності та християнської любові і такий колосальний запас амбіцій, гігантський потенціал ненависті до єдинокровного. Від цього один крок до добровільного погрому **своєї** волі, свободи **свого** слова, **своєї** незалежності.

З цього приводу згадується львівське видавництво “Червона калина”. За десять років своєї діяльності воно видало понад 60 томів (наголошую – томів, а не брошур) української історичної белетристики, більше десяти випусків додатків серії “Вечірня година”. Під першим номером “Історичної бібліотеки” стоїть том вибраних повістей В. Будзиновського “Осаул Підкова”. За ним йде трилогія “Мазепа” Б. Лепкого, його ж повісті “Від Полтави до Бендер” та “Крутіж” (ось звідки назва повісті волинського письменника Миколи Панасюка), трилогія В. Лопушинського “Навала”, діалогія А. Крушельницького “Дужим помахом крил”, історичні романи П. Феденка “Вітер зі степу”, О. Лисяка “За стрілецький звичай”, О. Назарука “Ярослав Осмомисл”, Р. Коритка “Корона Данила Галицького”, Ю. Косача “Рубікон Хмельницького”, Р. Олійника “Останній постріл” та багатьох інших. Тут же – видання творів у 8 томах А. Чайковського, повісті та романи Р. Іваничука “Смерть Юди”, В. Барки “Жовтий Князь”, Т. Осьмачки “Старший боярин”, М. Голубця “Жовті води”, великий том поезій І. Гнатюка. А ще до цього слід додати “Українську народну енциклопедію”, “Галицько-Волинський літопис” разом із волинськими літописами XV–XVII століть, збірник легенд “Євшан-зілля”, дві книги документів “Вбивство Степана Бандери” та “Життя і смерть полковника Коновальця”...

Усього вже й не згадати. Але хочу підкреслити, що такі глибинні і розмаїті пласти історичної літератури видавництво

зуміло підняти завдяки тому, що письменники міста сина нашого князя Данила Романовича піднесли над власним егоїзмом заради загальноукраїнської справи, розробили переконливу концепцію відродження духовної спадщини краю і зацікавили нею місцеву владу, яка знайшла джерела її фінансування.

Духовна спадщина волинян не менша (якщо не сказати – більша) від львівської. За моїми скромними підрахунками, вже в найближчі десять років можна було б видати до 80 томів (знову наголошую – томів, а не брошур) добротної історичної белетристики про наш край та його видатних діячів у галузі державотворення, політики, військового мистецтва, науки, ораторської прози і співаної поезії, літератури, архітектури, малярства, скульптури й музики, яка розсіяна по всіх континентах світу. У цьому грандіозному проекті вистачило б місця усім: і мертвим, і живим.

Щоб підняти таку літературну волиніану, потрібні колективні зусилля літераторів і видавців, які б зуміли не лише розробити концепцію і детальний проект, а й переконати владу в особі депутатів обласної ради в доцільності її фінансування. Поки що, на жаль, письменники зайняті не стільки відродженням духовної спадщини волинян, як складанням власних бібліографічних довідок-гороскопів, рихтуванням гільйотини літературної цензури у формі видавничої ради, яка, за задумом її творців, має визначати, що друкувати видавництвам ізнині написаного. Впевнений, оце цензурування призведе до того, що твори таких літераторів, як Кость Шишко, знову не будуть опубліковані.

З усього вище зазначеного роблю висновок, рівнозначний самоспаленню, що в замовчуванні поезій К. Шиска винні пишучі браття, а не влада, як це дехто подає обивателю. Скажу більше: саме обласні адміністрація і рада створили виняткові умови для підтримки навіть найменших літературних здібностей, дали всім рівні стартові можливості для творчого утвердження. Інша справа, що, на жаль, за роки незалежності, як і в радянські часи, Волинь не подарувала хоча б одного лауреата багатьох міжнародних і державної премій, у чому,

зрозуміло, не звинуватиши ні Бориса Климчука, ні Василя Дмитрука. Але то вже тема для іншої розмови.

Повернуся все-таки до влади. Щоб не здатися голослівним, зішлюся на факти, наведені в статті начальника обласного управління у справах преси та інформації Володимира Денисюка “Традиції волинських видавців” (“Волинь”, 30 травня 2000 року), в якій він пише, що за десять останніх років на Волині вийшло понад 1100 різних видань книжкової продукції загальним тиражем майже 4,5 мільйона примірників. Та такого багатства і розмаїття не було навіть за радянських часів, які барди-шістдесятники образно охрестили “золотою епохою письменницьких банкетів”.

Мені приємно нагадати, що в цьому загальнообласному офіційному книжковому реєстрі знайшлося місце й для поеми К. Шишка “Енупея”, яка вийшла окремим виданням у 1992 році і в якій він дотепно, але без образ, покепкував над тогочасним літературним бомондом. Він, цей самозакоханий бомонд, не вибачив поетові вільнодумства, не усвідомлюючи того, що в літературі нема осудних тем, а є осудними методи розправи. Фактично саме оточення літературних заздрісників їло Шишка поїдом, навіть були спроби заборонити “Енупею”, визнати її аморальною і гріховною.

Кость Шишко не володіє жебрущою нахрапістістю одного, таранною силою у добуванні благ для себе і родини іншого, підступною улесливістю ще одного, хворобливою манією особистої величі ще іншого... Але зате в нього більше, ніж в інших, правдивості, чогось цільного і цілеспрямованого, щирого і найвного, якоїсь євангельської грації і порядності. Він нікого не просить зітерти йому піт з чола, який заступає світ, коли несе свій хрест. Він нікого не проклинає, а всім прощає, бо добре розуміє, що тримати на когось зло надто тяжко, що людина, простивши, стає вільною, бо вивільняється од пут образи і ненависті, які руйнують власну душу і нашу національну солідарність.

Відмічу лише пунктиром, що **таке** життя, **така** поезія не приносить її авторові ні гроша, але вона очищає людські душі, рятує світ. Зауважу й те, що воно, це життя, не є чимось

винятковим, єдиносущим. Його доля є типовою в тому сенсі, що переважна більшість творців тяжко несли свій хрест і двигли його, як правило, тернистим шляхом. Така вже суть творця. Він вилаштовує свій світ категоріями ідеалу і до всього – від найпростішого до найскладнішого – підходить з його мірками. Для нього існує лише два виміри: так є, а так має бути, які рідко співпадають. Він навіть не мислить напівтонами, через те його висновки категоричні, які знають лише дві фарби – чорну і білу, дві сили – добро і зло, через що у ньому постійно нуртує боротьба і викликає критику усе, що не відповідає всезагальному закону гармонії, що протиприродне, надумане, фальшиве, удаване, користолюбне будь-де – в політиці, моралі, літературі, мистецтві. Справжній творець – ця надчутлива інтелектуально-духовна система – володіє неймовірною силою інтуїції, яка дозволяє йому вловлювати найтонші порухи іншої душі, з одиничного вибудовувати систему, провісницьки бачити наступні епохи, відчувати те, що для інших приховане за сімома печатями.

Зважаючи на це, багато хто сприймає творця бунтівником, руйнатором, вередуном. Насправді ж він абсолютно інший. У нього раниме серце, яке переймається усіма бідами, що тільки існують на землі. Він не виступає проти держави, а лише проти тих, хто кермує, на його думку, не в тому напрямку. Він не таврує владу, а лише тих, хто зловживає нею і використовує її для власної користі. Він взагалі не борець, а провісник, популяризатор загальнолюдських ідеалів і цінностей.

Воно, життя К. Шишка, є типовим і в тому розумінні, що нагадує шлях усіх, хто любить Вітчизну, відстоює її історичну спадщину, поклоняється вінкам отчої віри і через те терпить усіляки кривди. І зараз таким творцям тяжко. Практично усе національне принижене, упосліджене. Нафто-газовий зашморг, висуканий власними яничарами, пролойдований і накинтий на шию цілої нації російськими політичними ковбоями, затискується все тугіше і, здається, моє покоління вже й не дочекається альтернативних каспійських енергоносіїв, щоб зупинити безкровну інтервенцію. Замість політичної волі, яка демонструється в Росії, у нас, як в Африці, нав'язується млява

толератність, яка видається за демократію. Російсько-гебрейські мас-медіа, які без найменшого спротиву захопили переважну більшість вітчизняного інформаційного простору, нав'язують дразливі рефлексії щодо історії України та її видатних діячів, принижують нашу національну гідність, деформують політичні, правові і моральні засади українського суспільства, атакують обивательську свідомість мас, вкладаючи в неї пропагандистські кліше, що руйнують духовний світ людини, роблять її анемічною, невдоволеною **такою** країною, **таким** державним устроєм, **такою** владою. Особливий тиск здійснюється на духовний світ підростаючого покоління, бо добре розуміють супротивники, якщо не буде здорової і свідомої молоді, то й не буде України, а від поганого громадянина до хорошого раба – лише один крок.

Дехто заспокоює нас поясненнями, що, мовляв, іноземний капітал незабаром допоможе підняти вітчизняну економіку і культуру. З приводу економіки – не знаю, хоч догадаюся. А з приводу культури – то маю власний досвід. Щоб налагодити регулярний вихід журналу “Волинь”, у жовтні 1998 року звернувся за фінансовою підтримкою у львівське відділення широко розрекламованого мас-медіа, що утримуються гебрейським капіталом, міжнародного фонду “Відродження”, подавши йому разом з проектом рекомендації відомих діячів України: Миколи Жулинського, Євгена Свєрстюка, Леся Танюка і Володимира Лупія. Не дочекавшись відповіді, у січні 1999 року відправив лист-прохання в США, безпосередньо Джорджу Соросу, який очолює Фонд. Він порадив звернутися у київський філіал цієї розгалуженої в Україні організації. В його двох офісах я побував тричі, а 12 листопада минулого року отримав відповідь, що вони “будуть раді”, якщо я “зможу знайти кошти з інших джерел”. Мені здалося, що вони були б ще більше раді, якби я не знайшов коштів з інших джерел і закрити журнал.

Власний досвід підказує, що російсько-гебрейський капітал ніколи не буде **добровільно** підтримувати державотворчі процеси на розбудову незалежної України. Тому національно свідома влада, яка нарешті формується, має створити таке

правове поле, яке б змусило цей капітал працювати на все населення України, а не на її національні меншини чи клани. Віриться, що ця влада здійснить й наступний крок: вживе ряд фінансово-економічних заходів, які б стимулювали сили, що сприяють державотворчим процесам, і посилювалися відповідальність тих, хто їм протидіє. Ось тоді облаштується національний інформаційний простір, запрацює програма відродження вітчизняної духовної спадщини. Тоді й прийдуть українські книги у кожен дім, і Кость Шишко – цей бард осінньої печалі стане своїм серед своїх.

**Анатолій ЯКУБЮК,
редактор журналу “Волинь”.**

Книга перша:

Лірика

*Ген кладе Місяць
Срібні зерна зірок
У ночі чорний пісок...*

Кость Шишко

ПІСНЯ ДОЩУ

Я – дощ.

Я – дощ.

Старенька пряха.

На лаву даху

я сідаю,

І з вовни хмар пряду,

прозору ниточку веду

і рядна райдуг розстилаю,

плету фату...

– Стук-стук! –

У вікна я прошусь.

– Шу-шу! –

З кущами я шепчусь.

– Почуй, почуй!

На вулиці ночуй... –

Мовчу.

Я – дощ.
Я – дощ.
Я сивий бард
осінньої печалі...
О, свіжість барв!
О, вранішня цнота конвалій!
О, лист,
що тихо так упав
на слизьку спину
автомагістралі.
Я – дощ.
Я – дощ.
Спадаю з висоти.
За небом стиха
я ридаю,
сльозою ти –
хою стікаю
по зморшках мерзлої землі.
За всіх отих
мої жалі,
хто бути міг,
але немає...

1965

В одну октаву радість ллю,
у другу – смуток синій.
У цій – ненавиджу й люблю,
а в іншій – пристрасно ловлю
гру різнобарвних ліній.

З осонням поряд чорна тінь,
із radoщами – смуток,
і повнокров'ю почуттів
у розмаїтому житті
нічого не минути.

Хоч кожна зустріч для всіх нас
розлукою вагітна,
та, згаснувши для когось, час
в дитини голубих очах
знов світиться привітно.

Вітаю прояви усі
в перипетіях руху:
це сонце, що горить в росі,
і крука, що на череп сів,
й тополі вкриті пухом.

В одну октаву радість ллю,
у другу – смуток синій.
У цій – ненавиджу й люблю,
а в іншій – пристрасно ловлю
гру різнобарвних ліній.

УРОЧИСТИЙ ВЕЧІР

(З натури)

В великій залі – музика та сміх.
Гармидер чоловічий у буфеті.
Біля трюмо володарка витворних ніг
милується на розсипи конфетті.
А трохи далі – стан гнучкий із надгнучких
і бюст в тісному полоні шовковім
недбалим помахом тендітної руки
припрохує наблизитись військових.
Капраловида дамочка подрузі
свою житейську мудрість тчуть,
як слід віднадити від мужа друзів,
котрі за його гроші безсоромно п'ють.
Іван Іванович та невеличкий туз
за кухлем пива, тихо, тет-а-тет
гадають, у який би Нону впхнути вуз
і скільки та кому підмазати за те...
А лейтенант виблискує погоном,
нап'явши лицарські на себе шати,
веселою нахабністю чарує вітрогонок,
міркуючи: “З котрою ж переспати?”
Для гіперсексуальної брюнетки
в пацючих вусиках прилизаний піжон
наспівує грайливі шансонетки,
сюсюкає в манері “се сі бон!”
Черстві думки розбавивши кефіром,
мужі учені – лисина на всіх одна –
потрошать, ніби різники, Шекспіра
з досади на давно забутий смак вина.
З шаноби пріючи, черевані сопуть
біля високої номенклатурної особи
і видтирають одні одних, щоб лизнуть
самовдоволенний низенький лобик.

Немов сорока, серед молоді снує
зістаріла в прислузі бабеліна.
Здавалося, вона гвоздики роздає,
всі нюхають, а пахне нафталіном.
Пеан гучний випозіховує співак.
Марш розлили нахабні музиканти.
Насінням соняшника роздані слова
самодіяльні лузають таланти...
Ходімо, подруго мрійлива, звідсіля
у гамір вулиць, в затишок провулків,
щоб не морозив мізки нам холопський ляк
і не було від удавання мультко.

1960, 1980

ТРИ БІДИ

Як одну біду я маю –
не гнучко згинаюсь.
Друга тісно пригорнулась –
пам'ять про минуле.
Ще й на третю мушу ждати –
й правди відцуратись.

Біду першу перебуду.
Про другу забудусь,
а від третьої позбавлять
мене добрі люди.

Біда перша не минула,
друга не забулась,
а ледь третьої діждався,
люди відвернулись.

Що ж, один я бідувати
буду свої біди,
буду й сам собі каратись,
сам суддя і свідок...

Червень, 1965

Живу, хоч жити не дають!
Плекаю біль свій, як дитину,
кохаю щиро Україну,
мою злочасну, радісну мою!

Живу минулим, сьогочасним,
майбутнє радісно клену.
На ворогів не шлю війну:
на них помщуся їхнім щастям!

Нехай у кпині всіх удач,
в облудності нудного раю
вони, регочучи, згадають
утрачений навіки плач.

Жовтень, 1965

Доле моя, доле з чорними бровами!
Чом пішли ми, доле, не тими шляхами?
Ой, не тими, доле, де надія ходить,
ніби мати сина, світле щастя водить.

Доле моя, доле з карими очима!
Чом з тобою, доле, у житті одні ми?
Ой, одні ми, доле, і біду бідуєм,
а як прийде радість, в самоті святкуєм.

Доле моя, доле – непокірна вдачо!
Стукались ми, доле, до сердець ледачих,
до сердець ледачих, боязких, байдужих,
котрим невідомі ні любов, ні мужність.

Доле моя, доле – мій гіркий талане!
Та невже від того плакати ми станем?
Ой, не станем, доле, хоч літа минають,
і вітри студені слід наш замітають.

Замітають слід наш, встелюють снігами,
а нам йти до правди босими ногами...

Куняють сні на сідалі втоми.
Душа смердить порожнім курником.
Ми знову, приязнь не заставши вдома,
йдемо спогадів строкатим смітником.

Абикуди, абичого податись?..
Де серцем безпритульним одпочити?
Задрипані чуття в сльозах не відіпрати,
зчерствілі радощі жалем не розмочити.

Чадить на чорнім стернищі багаття,
тепло крадуть розхристані вітри...
То чим, самотносте, ми вдвох багаті,
що дужаєм життя такого триб?

Розгледіти красу через коросту,
у попелі – причаєний вогонь,
крізь шпарочку вузьку – безмежний простір, –
ось, мабуть, тільки й нашого всього.

3. X. 1978

МОЇ СКАРБОНИ

Знаєте,
який я багатий,
яка квартира
у мене?
Це – єдина
без стін кімната
з килимом зеленим.
Гаї
у кімнаті моїй
шпалерами...
Ліжників там безліч –
мох та спориш...
Досхочу втішатися можна
пленером.
Хочеш – ходиш,
захочеш – лежиш.
У вікно моє видно
сонця шлях
від сходу до заходу,
мереживо хмар
на вікні –
гардинами...
Хто не подивиться,
починає ойкати й ахати
і ковтати від заздрощів слину.

Потрібно подбати про вроду?
До маячні вглядайтесь
у венеціанські дзеркала
затишшям шліфованих вод.
Не ховайте
за гримасою байдужості
подив!
Що мені креси
чи будь-який Форд?
І чого тільки в мене немає!
Всього по самісінькі вінця.
Пригорщами
щедро вітер осінній жбурляє
в придорожні канави
червінці.
В скринях –
шати
із пахоців щонайніжніших.
Тендітний стан обніме
райдуги
крайка барвиста.
Крихітні вушка
сережками вкрасять
рубіни вишень,
вранішні роси
на грудях засвітять
перли намиста.

А там,
де ставок
лебеді хмар
мрійно на хвилях вигойдав,
а верби-прачки
схилилися втомленим станом, –
місце
для відпочинку вигідне,
такому позаздрила б
навіть Діана.
Білу постелю тобі
лілеї постелять,
і затишком вкриє
запашна прохолода конвалій.
Така легкість форм
не снилась Растреллі,
що притаманна цій хризолітній залі!
Увечері
мереживний шалік
на плечі твої
тіні акацій накинуть...
Це реальність!
Повір!
Не казка.
Я покажу тобі
моїх фантазмагорій
галереї картинні.
Розваг закортить –
Будь ласка!

МОЇ СКАРБОНИ (Авторський повтор)

Знічев'я не заздрить,
чим просторіка багатий,
що багатометражна квартира
у бездомного бізнесмена.
Гайда всі –
і ненароком пророком ображені,
і мимохить злодійкуваті
до гостинної кімнати,
застеленої
паласом асфальтно-зеленим.
За замшілим порогом –
гобелени гаїв
пишаються шпалерами,
ліжники на смак всілякий
без фанаберій.
Кожному вгодять
вологі євшани моху,
кучерявий смушково спориш –
до божевілля Ван-Гога
достатньо втішатись пленером:
хочеш –
по осонню п'яним Єсеніном бродиш,
хочеш –
у затінку гівенцем Обломова лежиш.
Крізь вікна,
розчахнуті навстіж,
цікавим достеменно видко
сходження сонця

на плаху заходу
справжнє.
Кривавиця хмар
густо спливає
у пурпурові гардини.
Обережний, зиркнувши,
ойкатиме й айкатиме,
облудник бридко
мовчки ковтатиме
жовчну заздрощів слину.
Дарма, що досі
на небесах
ще зірок не посідаю:
нехай кожному
очі порожні недосяжністю колять
непораховані!
Хоча мимоволі
у невірогідне вгрузаю сам,
перед порожнечєю байдужості
відкриваю
у підсвідомості сховане.
Якщо турбуватиме врода
не до речі,
до маячні вглядайтесь
у венеціанські свічада
затишшям одшліфованих вод.
Не топіть нерозбуджений подив! –
Ніхто для вдах Крез зубожілий,
а перед забагатілими
достатку ошадністю

марно пишається Форд.

Досить
неоприбуткованих жадобою
цінностей
заховала у надрах земля
понад доцільність,
і часом щастя
ллється через вінця,
навіть скнарість
інколи дозволяє
гульвісові вітру
жбурляти придорожнім канавам
опалого листя червінці.
В сейфі серця
діаманти
чистих сліз романтики
у карати втрати
поки що неперелитих...
В скринях кованих
шати
з пахоців
од марення тонкіших –
стан тендітний обійме
райдуги крайка барвіста,
крихітні вушка
сережками вкрасять
рубіни вишень,
вранішні роси
на грудях засвітять
перлини намиста.
А там,
де ставок

лебедині хмарини вигойдав,
і верби-прачки
над плоскінню відображень
схилилися втомленим станом, –
міщина
напрочуд для розривок вигідна,
серед кращого
не розкошувала навіть Діана.
Пестоців пристрасне ложе
білі лілеї постелять,
маєстатично огорне
запашна прохолода конвалій...
Піднесеність злету
витворна
у Петербурзі не снилась Растреллі,
яка притаманна
тутешнього небокраю
хризолітній залі.
На плечі жасмінні
ласкаво
накинуть акацій мереживні тіні
надвечір'я єдвабний шалік.
Фесрично осяє реальність
про Роксолану вигадлива казка,
і запровадить віртуальна уява
у фантазмагорій галереї картинні,
розваг закортить –
будь ласка!

НОКТЮРН

Осіннє небо яскраве,
ніби об'ява:

“С ь о г о д н і
К О Н Ц Е Р Т

духового оркестру вітрів,
Т А Н Ц І Л И С Т Я
на посріблених інеєм травах...”

Підвелися будинки в партерах дворів,
волаючи ринвами:

“Браааво-о-о!”

На холодну пожежу неонореклам
озвалися дахи ксилофоном,
а вікна

прозорими душами скла
прощалися з сонцем червоно.

В прогалини вулиць всякає юрба,
захрумкали дверні щелепи,

і, голову-сонце

сховавши у пах,

заснув дня білий лебідь.

Годинники,

звичайні та великі міські,

послідовно один за другим

пізню годину і днини скін

виконали фугою.

Тоді ніч
місячечолою Одеттою
впливла у місто,
пройняте сумом,
і хтось щедрий обдарував будинки
квитками
 рожевими,
 жовтими
 та фіолетовими
на нічний концерт Іми Сумак.
На тротуарній клавіатурі процокано
мелодію прощання
модельними туфлями.
Розбрелися ліхтарні,
У далеч закохані,
Із повними електричного пива
кухлями.
І ніби туги лейтмотив
із ненаписаної опери Ріхарда Вагнера –
так прогугнявили гобої
телеграфних дротів,
що на кони скверів
вийдуть дерева
до листочка роздягнені...

Серед роздягнутих листопадом дерев,
в скупому світлі опівнічних ліхтарів
танцюю з тінню танго я старе –
я знов її край неминучості зустрів.

Вона від мене часто відбігала,
попід банкетні все ховалася столи,
і зрадою собі нас дійсність покарала,
та назавжди ми розлучитись не змогли.

Між приспаних благополуччям королев
у мерехтінні безоглядних днів
не обнімай мене безжалісним жалем,
не підміняй себе обіцянкою снів.

Не нарікаю більше на твою несталість,
в нікчемність затоптать тебе не спромоглись,
бо не дарма життя нас болем одзначало
за те, що ми у мрію не втекли.

Серед округлин невиразних сподівань,
в мізерних рисах вилинялих слів
сп'ялися ми з тобою на останню грань,
де неможливо залишити слід.

Не розрізняючи в танку безглуздім,
хто безтілесніший, чи я, чи ти,
ми проминаєм близьких, навіть друзів,
як і вони нас, в чаді марноти...

5. XII. 1983

Ненавиджу усім своїм безсиллям...
Переінакшити цей осоружний світ,
провідників начільних голови поцвілі
й пристосуванців життєрадісний живіт.

Ненавиджу і виконавців нетерплячі руки
(їм душоубство змалечку свербить),
і примиренства вишукану муку,
й угодництва оздоблені горби.

Ненавидіти мушу й лоно життєдайне,
що множить без кінця послужливих рабів.
Ненавиджу й себе, одного з крайніх,
Що в цьому світі жити не умів.

6. XII. 1983

Сивіє горе мовчазне.
Гіркі неவிплакані сльози
важким камінням душать мозок,
а серце тішиться дурне,
а серце навісне радіє,
радіє з того, що живе.
Нову любов, нову надію,
нове життя моє кує.
Слова давно уже забуті,
розпуки кригою окуті,
німим устами передає.
І каже: “Марно ти живеш,
коли життю ти не радієш,
коли знаходити не вмієш
для сумування мудрих меж.
Гайда на ярмарок розваг!
Не все ж бо гризти фоліанти.
Ти втіхам прислужись талантом,
як бог вина й кохання маг!..
Лиши “ідейність” спекулянтам,
що в творчість граються, як в фанти.
Нехай цим муляється Мах.
Мистецтву прислужись талантом,
як бог метафор й ритму маг!”

1966; 29. XI. 1977

*Ой, нас, друзі, п'ять –
Будем пить-гулять!..*

З народної пісні

Як засядем, браття, біля чари:
Лі Бо, Хайям, Війон, Бодлер... і я!
Нам невідомі ремісницькі чвари,
аби лиш не всякала сулія.

Нам в побуті властива і статечність,
шануєм вас, Державо та Сім'я!
Але сьогодні п'яні віршем недоречі
Лі Бо, Хайям, Війон, Бодлер... і я.

Серед розумних і між простодушних
Бридка примирення звивається змія.
В глухе вп'ялись кліщами світу вухо
Лі Бо, Хайям, Війон, Бодлер... і я.

Та що я тут плету! Не змила їхню славу
плитка й холодна часу течія.
Все ж, ненавидимо однаково іржавих
Лі Бо, Хайям, Війон, Бодлер... і я.

Тримаю світ у трепетних долонях,
хоч в ньому самовпевненість дрібна моя.
Про радість бути шепчуть вам з бездоння
Лі Бо, Хайям, Війон, Бодлер... і я.

25. V. 1978

Під ребрами трухлявими дахів
уже не б'ється жодне серце лунко
між в шматті крил послулих кажанів
у крик сови – зловісної віщунки.

Хіба лише мишину метушню
над крихтами мистецтва чути...
Кого зігріє формула вогню
й зворушить сум духовних проституток?

Романтика давно забутих книг...
Химерна маячня занедбаних поетів...
Для душ бікіні зараз кроють з них,
бо почуття – на вигоди дієті.

В будинків одноманітних стільниках,
налитих світла тьмяножовтим лоєм,
нагадуючи лялечок комах,
життя міщани потихеньку коять...

22-23.І.1979

В МАНЕРІ “МАЛИХ ГОЛЛАНДЦІВ”

В брудних кафе, в тісних замизканих їдальнях
порожні балачки роями сонних мух.

На посуду липкого череп'янім п'єдесталі
бундючиться кургузий кулінарний дух.

Де пишно квітнуть сині квіти газових горілок
кахляним берегом помийної ріки,
стоїть в кадильному чаду від випарів й горілки
вівтар полумисків, каструль і друшляків.

І смажаться на пляжі плит опасисті котлети,
і риба хвацько шкварить одчайдушний твіст,
блищить яскраво мозаїчна смальта вінегрету,
в цибульних рсях правлять оселедці піст.

Мов псалтирі, пляшки притиснувши до серця,
принишло пияки прослизгують у зал.

Їм дрочить одчуття,

мов піднебіння присмак перцю,

Кухарки гіперсексуальний зад.

Ледь обірве капусняків ріденьку увертюру
черев вимогливий і буркотливий бас,
шабельно зблиснуть в полум'ї

скривавлені шампури, –

і ситість знемагає в ланцюгах ковбас...

ОСІННІЙ ШКІЦ

Де над пакгаузами щогли списами стримлять,
все вкрите, мов брезентом, пеленою пилу,
де мертво чорним шлаком шерхотить земля
і рельс сталеві попереплітались жили,
мишиний тонкий дух масним перекрива мазут
та висяться в шапках червоних семафори,
рудною гусінню вдаль поїзди повзуть
повз залізничям захаращені платформи;
бліді сонця, поплющені циліндрами цистерн,
розсипались у приск на гранях антрациту,
а днина й ніч, так схожі на близнят-сестер,
просіюють людей крізь праці грубе сито;
де в комарине зумеріння кранів мостових
сап паравозів продирається потужний,
в станційних кнайпах визрівають злочин й гріх,
а зорі топляться в застояних калюжах, –
трагічно так на шпалах помирала осінь,
якийсь хлопчак дививсь... і длубався у носі...

26-30.X. 1978

Світу багато, та поночі жить:
кожен про себе хіба тільки дбає,
чорта скубе, доки той ще линияє,
тільки за власний свій попас дрижить.

Звихнута чином дрібна принциповість,
мудрість тхоряча для цвілих голів...
Бридко линияє і праведний гнів
завченим жестом, позиченим словом.

Переконавання ж виковує зиск:
грубу з посад набуваючи ренту,
в гущу впускають свої окоренки
бонзи партійні й службові тузи.

Щирого ж змелять і пошеретують,
навіть загубиться будь-який слід...
То ж за язик укуситися слід,
як необачно словами жонглюєш!

Жити ж на показ чи зручно? Навряд:
з дурнів нелегко тини городити.
Можна з брехнею світи облетіти,
важко вернутися тільки назад.

21. XI. 1978

Тиняються бездомні ковтунасті пси
між вавілонських вежок зсохлих екскрементів.
Зіп'явсь над мотлохом, розтрощеним до щенту,
бур'ян в незайманості дикої краси.

Вінчають звалища міщанської культури
спіралі видертих із тапчанів пружин.
У вогкім пір'ї розпанаханих перин
ретельно грабуються зозулясті кури.

А вітер тішиться підшивками газет,
зневажливо столичні розгорта журнали.
Ген скло брудне пером жар-птаха заблищало,
там “зайнято” дверима проскрипів клозет.

Кухонну згадує каstrуля епопею,
на сонці вигріваючи іржавий бік;
брєде через баюру драний черевик,
щоб дєсь зустрїтись з парою своєю.

З-за куп строкатих визирають оддалік
дахи околиць, мов хребти гієн плямистих...
Збагни: чи смітником продовжується місто,
чи містом починається смітник.

23. X. 1978

В бетонних мушлях стадіонів
Підтверджує органно-океанний гуд,
Що зникає одиниця у мільйоні,
Індивідуальність поглинає гурт.

В акваріумах аеропорту
квапливість переконує людську ікру,
що терпіння – це одна з умов комфорту,
А чекання також своєрідний рух.

В витворних вуликах вокзалів
нагадують нам черг роз'юджені рої,
що до каси відстань всі вміщає далі,
й навіть час на місці інколи стоїть.

31. X. 1978

В О Г О Н Ї

Жовтий

Народжений в круглих очах зголоднілого лева
веселою іскрою,
в котрій чиясь причаїлася смерть,
він золотом згубним обливає осінні дерева,
підступним дурманом
наповнює келихи вщерть.
І вибухає в жоржинах
терпкою печаллю прощання,
тремтить лихоманкою
понад гарячим хініном пустель,
вилискує холодом віроломств
на діамантових гранях,
і пергаментним смутком у серці моєму цвіте.

Чорний

Проміння чорного янчливі чорні стріли
прошили чорні ребра деревищ-почвар.
Ворони чорні на пожарище чорне сіли,
і чорні кігті чорний розгрібали жар.

А чорне небо прокололи чорні зорі,
дивились карими очима із смоляних ставків.
На чорному порозі коси чорні рвало чорне горе,
над пнями чорними кружляли чорні світляки.

Із чорних жал зміїних чорна капала отрута
у чорні спалахи обвуглених троянд.
В лабетах чорної, як морок, скрути
поїв гнів чорний в чорнім серці я.

Кохання? Прикриває чорну зраду
кажанячим крилом щонайчорнішої брехні.
Ледача дружба?

Чорну кішку лицемірства гладить
і топить приязнь в чорному вині.

Любов до батьківщини? Чорними хрестами
її закреслила чорнота лихоліть!
Жадоба істини? Цілує чорними вустами
Облудних чорних фраз отруйну чорну мідь.

І чорна на губах зчорнілих запеклася піна,
і чорно зяяв заанімілий крик.
Мов чорний плющ осклизлі чорні стіни,
прокляття чорні чорний обплели язик.

Із надер чорних в порожнечу чорну
чорнющим обручем вкотилася луна.
Влилося чорне в мозок через чорні пори –
й розквітнув маком чорним

всесвіт в чорних снах.

Червоний

В горнілі жасних ран, де кров'яниться біль,
сліз наливаються гіркі пекучі грона,
розпукується помста грізно і червоно,
шершавим язиком образи злизуючи цвіль
тупим пером пригноблення написаних законів.

І розгортає буря прапори пожеж,
що віддзеркалюються в ріках, повних крові.
Змиває мотлох упереджень ненависті повинь,
карбуючи убивства героїчний жест
в ім'я життя людей, в ім'я любові.

І будить боротьби нестримний шал
людців лякливих з сонними серцями.
Невдах, які блукають манівцями,
у крові вмитий кличе ідеал,
щоб мрійники прокинулись борцями...

ТЕРЦИНИ СМЕРТІ

I

Я славлю смерть, що розбива окови
нудотного мізерного життя,
вкриваючи покровом загадковим,

дає єдиний засіб для нетяг
зрівнятися з достойними мужами,
а тюхтіям – з героями звитяг.

Адже, востаннє дригнувши ногами,
легенда, ти й мандруєш в таїну...
А що живий? Лиш картка перфограми,

посудина для тих... відомих нужд.

II

Чи гною купа, дурень з мелодрами,
величчя слуп для мідяних лобів,
що, як верблюди, кормляться горбами.

Коли б життя по-справжньому любив,
ти б не хапавсь заразною рукою
і ради нього б інших не топив.

Гаразд, живи, просочений ганьбою,
зривай весняний цвіт, траву топчи,
назвавши метушливість боротьбою,

та плазувати інших не учи.

III

Хто мертвим впав на грізнім полі бою
чи задушивсь, щоб юдою не быть,
про них чомусь говорять: “То – герої!”

Чи в необхіднім героїзмі суть?
Чи героїзм – не бути боягузом?
Чи героїзм – не убивать красу

в собі, в далеких, в близьких, в друзях
жалом холодним тих розчарувань,
що душу у безвихідь тягнуть грузом,

ведуть на шлях обачності й вагань
і вчать життя у смерті позичати?
Яка у мертвого життя вага?

Помри, аби серед живих зостатись!

IV

Мені іскринка кожна дорога,
хоч ледь саянула, справжнього, живого,
чого іще не доторкнувся ганж.

Ми припадаєм пилом на дорогах,
себе по крихті нищим повсякчас.
Але, якщо збулися основного,

тоді для нас пробив останній час:
хоча серед живих іще тиняємсь,
у душах чад і порожінь в очах.

Таких і смерть з огиди обминає.

V

Чита гримасу, що карбує жак
на машкарі, яка була обличчям,
і запобігливість на скривлених устах.

Як душу крижанить перелік свідчень,
що ти і сам з отари мертв'яків!
До серця присмоктався вампіром відчай,

спаралізованої не звести руки,
щоб скинуть лагідне з грудей звірятко:
ум обплели бездум'я павуки,

на почуттях – байдужості печатка.

VI

Жбурля самовтішання глевтюки,
а жалість нас на підлість підмовляє.
Спросоння лінощі бурмочуть: “Кинь!

Покинь вовтузитись. Покинь! Немає
і не було довершення ні в чім”.
Ти чуєш, як волоссям обростаєш?

І спогади гризуть тебе вночі,
вдень забуття ти змушений шукати.
Сп'яніле ж себелюбство деренчить:

“Як солодко нізащо пропадати!”

VII

А де ж сумління? Чом воно мовчить?
За віру озивається зневіра,
що прагнення живе єдину мить.

Сліпе ж єство реве голодним звіром,
Жадає паші, самок чи самців
до міри безконечного та до безмежжя міри.

А час тече крізь пальці на руці...
В свідомості ж прокльовується тупо:
“Скількох в собі ми носимо мерців,

допоки і самі не ляжем трупом!”

Березень, 1971

ВІЗІЯ

Землі приснилася коса,
що, як вогонь жеркий, стинала
людський бур'ян, аж закипала
руда на лезові роса.

Злизало невблаганне вістря
мерців живих, безсмертних мертв'яків,
месій, пророків, тлумачів,
золотарів, повій, міністрів.

У пущах і серед пустель,
і скрізь, де кублилась людина,
зіяє пустка і руїна –
лиш вітерець сміття мете.

Мов кості звірів дивовижних,
сіріють остови держав,
і догризає вже іржа
Ейфеля башту у Парижі.

Зійшли бетонні лишай
вертепних міст і космодромів...
як фаллос, проникає промінь
у лоно радісне її,

щоб народились мудрочолі
з рахманністю весняних трав,
без лицемірства кривд і правд
для буйної, як вітер, волі.

ДОБА

I

Зорі холодної кармінове ситро
у ранку запітнілих тонкостінних склянках.
Із ложа пестощів ізслизгують коханки –
до повсякденних справ знов квапить їх метро.

Ще куфайчані силуети двірників
серед пустельних вулиць тьмяно бовваніють,
шкварчить неон реклам, вітрини рясно пріють,
і світлофори мерехтять, як світляки.

Розклеплює повіки сонні навстріч дню
світання тихий час в туману білій льолі.
Вгрузаючи у сірий попелястий колір,
звиваються вужі проспектів й авеню.

Рушає буднів примітивний механізм:
газети смачно паперовими вустами
висмоктують із ночі злочини і драми,
під гастрономом квітне помідорний ніс.

II

Ледь звівся слякотний, сухотно кволий день
із ранку вутлої схололої постелі,
й здавалося, брудна низького неба стеля
на цю запльовану підлогу площ впаде.

Припливу юрб гугнявий невиразний гомін
згасив чадні свічки понурих ліхтарів.
За ніч зігрітий ледве залишивши рів,
чиясь по вулицях попленталась бездомність.

Прикривши зяючий од позіхання рот,
утома дихає вчорашнім перегаром.
Завод вичихує прокислу сіру пару,
вповзає до контор скабрезний анекдот.

Проживши марно, хтось помер безглуздо.
Краса жіноча десь зів'яла назавжди.
Крізь пригорілої цибулі синій дим
рожевим світить комунальний побут гузном.

Прогризши повсякдення полив'яну пліш,
із шкаралюц дрібниць вилущується сварка.
Самотні пам'ятники мокнуть в голих парках,
утупившись у клапті вибляклих афіш...

Ш

У вуликах міських, у стільниках кварталів
при світлі закіптюженого дня
людці копошаться, як мурашня,
мов черви у поживклому старому салі.

Їх мова – цвірінчання горобців
у метушні метро, в квапливості експресів.
Мікрорайонні їхні мікроінтереси
сплять в зачарованому Царстві Цін.

Давно навикла їхня ініціатива
носити приписів твердий корсет.
Понюхаєш філософів букет –
те ж скисле, в різний посуд перелите пиво.

Поет? Поеми кропа прохідні.
Митець? Стандартні хвацько ліпить монументи.
Газети ж трублять хором про вагу моменту,
високі гасла пнуть на куці дні.

Снують політику згрубілі дипломати,
сенс тоне в монотонності промов...
Одним сіркам “броженіє умов”
ввижається весь час і не дає дрімати.

Сплюгавів нанівець ентузіаст:
збирає марки, перепродує ікони...
І горбляться замизгані закони
під тверднучими задницями каст.

Психоз, алкоголізм, розгнуздана розпуста
розводяться з ретельністю мокриць,
і крихти їх зловісної ікри
злипаються у факту премерзенний згусток.

Хто ми? Куди йдемо? І звідкіля?
Реве з минулого барвистий бас Гогена.
Під людством-голіафом в гнояках гангрени
згвалтована посапує Земля.

Всю в лишаях бетонних міст,
облапану цілком жадливою рукою,
її по-справжньому одне лиш непокоїть –
що вилупиться з неї у п'їтмі.

Нїкчемна тля? Чи монстр? Чи гусїнь ненажерна?
Чи витече без плоду сизий слиз
в пустелї золотушнї, сивий лїс,
щоб бїльше не жила й не множилась мїзернїсть.

IV

Шкребуться об дахи хмарища череватї.
По вулицях кишить юрби людської фарш.
Авто обшупуються вусиками фар,
зникаючи в їмли волого-чорнїй ватї.

Згустає вечїр фіолетовим желе.
Блиск лїхтарїв – як лїд в фужерах лимонаду.
У час такий взнаки дається безпораднїсть
ї в грудях застряє нудьги тупий стилет.

У час такий щемлять нестерпно давнї рани,
ї прокидається безумство самогубств,
ї алкоголь сам проситься до зшерхлих губ,
ї морфїй пропонує розкошї нїрвани.

Мїзернїсть власну усвідомлює співець,
художник немїчнї жбурляє злїсно пензлї...
Немов їз запїтнїлих шиб наївнї вензлї,
стирає звичка щїру звичку їз сердець.

Безсилий увібгать реальність в жодний з “ізмів”,
філософ сенс життя не може віднайти.

І праця враз стає безглуздям суєти,
і в котрий раз на глум цноту нахабство візьме.

Загорнута в зневаги тонкий целофан
добропорядності завбачлива захланність
та істеричне верещання ресторанів
складаються у фальші прозаїчний факт.

Це час народження тягучих сірих буднів,
підлоти, ницості та віроломних зрад,
коли виходять тіні на нічний парад
на вулиці дощем прилизані й безлюдні.

V

Ніч розп’яли хрести віконних рам.
Мурі коти об сірі труться мури.
Виразніш чути в закутках похмурих
лощиць вимогливий, закличний храп.

Обличчям вткнувшись в парку спрілий пах,
смокчи молозиво жадливих поцілунків,
у лапи волохаті згрібши юнку,
ялозь садном по зжовклих черепях.

Аж зарожевіють сухотні щоки дня,
й прокинеться безглуздим наріканням:
“Де тут любов, а де гімнастика злягання?” –
одвічна поетична маячня...

З голів проклюнуться спіралі спірохет,
як з тапчанів просиджених пружини,
й шептатимуть про Лесбос шини
у вухо площі грязьке і глухе.

В пап'є-маше сердець вповзе жадоби черв,
в заприщену ніздрю наб'ються скрухи трини,
і просмородить злежана тваринність
захланність комфортабельних печер.

Та поки ніч ховає нас од нас,
й ми не обмежені й не обезкровлені юрбою,
побудьмо хоча б мить самі собою,
впірнім у себе до самого дна!

1972

КАЗУЇСТИЧНИЙ ВІРШ

Якщо хочете,
вважайте круглим цей вірш,
вважайте квадратним,
аби не видався плоским.
І давайте пограємось у казуїстику!
Ділім чимскоріш
на трійцю
парне стократно,
перелицюймо
дійсність на містику,
почуття –
на легесенький лоскіт.
І навпаки.
У цитатному ражі,
згадавши лекторами заялжених класиків,
увійдім у параноїстичний транс
і покажемо
світ,
покритий сюрреалістичним пластиком.
Випадком спіткнувшись об поетів,
випещених держвидавом,
їхнім тиражам подивуємось,
і слона слини проковтнувши,
роздеремось заздрості удавом,
уваюю в четвертий вимір вмуруємось.

Щоб сіпався маріонеткою часто
скретинілий від ідейності критик,
вишукував,
ніби пес блощиць у паху,
усілякі “анти”,
нумо простору ситець квітчастий
на бинди Мьобіуса кроїти,
в логіки дрімучих лісах
партизанити.
Не хочеться отак собі просто
бляшанкою лимузину,
прив’язаною,
мов до котячого хвоста,
до послуху магістралі
котитися
та запрограмованими думками,
ніби бздинами бензину,
у далеч клубитися,
ставити глушители на вуха
або стояти осторонь.
Прокрадемося краще вампірами
до збронзовілих грудей
орденоносних,
щоб опісля
скришені пропагандистським каріозом
зуби шкірити,
всім надокучати
ідеологічним проносом.
Чинownikові
через зад
крісло передає свідомість.

Ортодоксу
кафедра владу дає над умами.
Пригляньтесь до них:
що вони
не в кабінеті, а вдома?
Спитайте про них:
хто вони
в рідної, а не капеересної
мами?
Не будемо,
так як вони кальсони,
банальністю вірш каляти!
Ми бредемо –
на винищення призначені бізони –
шкурами
їхній шлях до корита
встеляти.
Хай виганяють їх
на популярності пашу!
Хай оздоблюють добробутом
барлогу їм!
Не затоптати неповторність нашу!
Не стерилізувати
нашої психології!

19. II. 1979

Як викотиться сонце на весняний пруг,
пишатимуться верби вельоном* зеленим,
а сонечка кульбаб знов звеселять
безбарвний луг, –
одною згадкою хоч приголубсь до мене.

Коли в сподіванки духмяність перелле бузок,
стелитимуться скрізь знадливі тіні,
й засяють погляди яскравіше зірок, –
знайомим в серці відгукнись щемінням.

Коли химерні візерунки від гардин
погожий ранок на долівці намалює,
вступаючи в сонячних зайчиків сліди, –
замрійсь на мить, що я тебе цілую.

Коли ж блукатимуть тумани між беріз,
шептатимуться про минуле клени, –
в передчутті вже нерозрадних сліз
не нарікай з гіркотою на мене.

Як стриманістю холоду скує зима
і безтурботний лепет ручая,
й гаїв різноголося, –
під зіркою самотньою ти не жалкуй дарма,
що разом бути нам не довелося.

1985

*Вельон – вбрання нареченої (прим. – А. Я.)

ДО КРІСЛА

Євгену Ходаківському

Присадкуватий затишний фотель,
а по-звичайному – сучасне крісло,
мені згадавсь і нагадав про те,
що я живу незатишно і прісно.

У нього я годинами вгрузав,
занурений в нудне бездум'я ліні,
на згадку по мені мій вутлий зад
проплішину залишив на сидінні.

Не раз у ньому мирно я захріп,
безпечний, як бездомні всі поети,
і обсипав свій одяг і драпрі
золою стрельнутої сигарети.

Вином також його я обливав,
жестикулюючи під час дискусій,
та бильця чорним нігтем колував,
як обридало длубатися в усі.

Принадниця, моргаючи мені
із кольорового стереофото,
була одна окрасою тих днів,
коли життя торкатись неохота.

Старий Вертинський піснею горнувсь,
вальяжно скарживсь на прогіркле пиво,
а я гадав, чому я не набув
уміння жити зручно і щасливо.

Модерний був би в мене гарнітур,
кераміка й кришталь у шифоньєрі,
і краля на одній з ведмежих шкур
в столичній комфортабельній печері.

Чужий бентезі вітряних років,
благополучні вірші вбгавши в папку,
коханням втомлювався б залюбки,
читав Камю або щоденник Кафки.

У запорт'єрене бездум'я душ,
в спітнілу сить вдоволеного тіла,
мов лоскітливий прохолодний душ,
Валентина* б “Зима” лиш мерехтіла...

По діамантних розсипах роси
тиняюсь досі безпритульним Крезом.
Прощаючись з миттевістю краси,
цілую поглядом цноту берези.

Самотній в гаморі столичних площ,
закляклу душу ледь занурю в простір,
враз канделябрами дзеленькне дощ,
прийшовши у моє бездом'я в гості.

Коли ж ранковий холоду коктейль
червоним носом сьорбаю картинно,
малює спогад вигідний фотель
і товариську приязну гостинність.

* Валента Олександр – художник (прим. – А. Я.).

Теплішає в душі, бо вже давно
те крісло й друг ізнулились чекати,
що я прийду – і потече вино,
і мовчки рахуватимуться втрати.

Принадно знов моргатиме ота
на площині об'ємно-ілюзорна,
й Вертинський буде піснею топтати
те ж каламутне емігрантське горе.

Заблукані безрадно в дріб'язку
скалок, строкатих клаптиків культури,
ми бесіду в глухий введемо кут,
помовчимо змістовно і покурим.

А за вікном знов гнитиме зима,
Санькову копіюючи картину...
Можливість щастя кожен із нас мав.
Її згубивши, став я блудним сином.

Та звичним роблячись, гнітитиме ізнов
і цей омріяний і затишний притулок,
бо ще не всі дороги я пройшов,
вони не всі мене ще обманули.

Полтавщина, 1971

З блакиті струменить кринична прохолода.
Сліпучо сяє ранків слюдяна луска.
У тулубах дерев весняна брага бродить,
а сонця коливо* – в полив'яних мисках.

Озимина вбирає хлібороба око.
Парує свіжозорена масна рілля.
Лунають сівача невидимого кроки –
і свіжим рястом убирається земля.

Ікра бубнявіє на плесах зеленавих.
Тремтять знеможено щук нерестних боки.
На згублених посеред пралісу галявах
у шлюбний танець попливли тетеруки.

Гортанно заревів у сутінки сохатий,
луна озвалася з вертепу мочарів...
Вмлівають од жаги, паруються звірята,
і вовчий погляд вперше лагідність іскрив.

До пристрасних обіймів юнь чиясь дозріла –
розквіт тюльпанний спалах розпашілих щік...
Благословенні будьте, всі весняні сили,
Вербові котики й запліднення дощі!

1974

* Коливо – поминальна їжа (прим. – А. Я.).

На кованім Сварогом троні
Ярило в ризах золотих.
Баскі копиттям дзвонять коні
у райдуг рядняні мости.

Земля тепліє плідним лоном,
в сакральних зміслах берегинь
закільцювались ярі грона,
річища входять в береги.

Розповновидилась Морена,
і Хорс пригублює свіріль.
Для ігрищ вибрані терени
зрять попелищ леб'яжу біль.

В кору беріз врізбилась Лада,
в євшаннім листі – Лелі юнь.
Обплетеному змієм граду
віщує лихо Гамаюн.

Вужі з дубів звисають пліттям,
криваві ідолів уста,
і клекче із сосни столітньої
про неминуче Сірин-птах.

Травень, 1989

Павині пера згасли на воді.
Обвуглилися хмар півні червоні,
і тіні, мов скелети риб, худі
врізбилися у лук пласкі долоні.

До врат небесних ніч прибила щит,
татарський мов, – кривавиться багряно.
Лиш де-не-де над тьми зловісним станом,
як вістря списа, зірка заблищить...

І гусне холод древністю глухою.
Громадяться віки – на краба краб.
Чумацький Шлях тече кумисною рікою
з важких грудей кремезних скіфських баб.

Сюрчать з полів ведмедки, наче вартові.
Холоне пил на втоптаних дорогах.
Схиливши місяця сріблясті роги,
з ріки п'є воду неба чорний віл.

Ген кажани кружляють шкірокрилі.
Мов привиди, стовбичать комарі.
Трухляві пні у капищах кори
поставили свічки нечистій силі.

Блукає в хащах вересків луна.
Голодні сови залишають теплі кубла.
Вітри облизують шершаві губи,
і сніться зорі втомленим линам...

ВЕРЕСНЕВА ЕЛЕГІЯ

День терпко пахне прілою кропивою,
в нім – кропу лоскітна печаль,
альтами комариними відспіваний,
вечірнім холодом прочах.

Повільно сонячні линяють зайчики
на голених щоках полів.
Одна перед одною забігаючи,
крокують щогли віддалік.

На нитку павутини ниже вересень
разки просяклих сонцем рос,
бринять в рожевій пасторалі вересу
осінні скрипки сонних ос.

Прощанням тихо в серці озивається
краси глибокий тонкий щем,
а сум спинається і ніби пальцями
прив'ялі зела терebить дощем.

Спроквола спогад спогляда, як втрачене
спливає листям по воді...
Так дорого за помилки заплачено
і так порідшало надій!

А рідний край справляє серпню проводи
в скорботі збронзовілих шат.
До яблук стиглих, синню зачарована,
дитинно тягнеться душа.

Блищить лускою золотоозерною
незгасне щастя сподівань.
Заснули в почуттях тугими зернами
майбутні пагони бажань...

Кохання ледь задумою притишене
у пісні ранніх вечорів,
і книжку неба із сузір'їв віршами
розкрито в п'ястуках осокорів.

Далеких років незабутня читанка
уже не проситься до рук:
юніший хтось тепер по ній учить
уроки зустрічей-розлук.

І капає з очей загаслих соняхів
сльоза олії золота –
перелилась у досвід буйна сонячність,
дійшовши зрілості в літах.

І просить дружбу до стола кленового
розлуки змушена вина,
щоб одділити суть од випадкового
й зажити щирого вина.

Нехай день затишно пахтить кропивою,
збудивши лоскітну печаль.
Душі кортить, як жінці, будь вродливою
воднораз – і мужнішою в плечах.

Полтавщина, 1971

ОСІННЯ КАЗКА

Осінь!

Барвиста осінь
під небом в блакитній емалі.
Рясні оці сльози,
сльози від сміху,
чи вперше заплакала жалість?
Скажи мені, осінь,
благаю!
Відказує осінь:
“Не знаю” –
і перлами сліз осяває.

Осінь!

Розкішна осінь!
На тебе схожу дівчину
волоссям злотистим,
замріяним поглядом чистим
в храміні твоїй
я зустріну?
Скажи мені, осінь,
благаю!
Відказує осінь:
“Не знаю” –
і золотом шлях мій встилає.

Осінь!
Байдужа осінь!
Так не годиться!
Не чесно –
сховала у розкоші смуток.
Де весни мої тобою замкнута?
Скажи мені, осінь,
благаю!
Відказує осінь:
“Не знаю” –
і білим туманом мене сповиває.

Осінь!
Похмура осінь!
Ти й сонце,
ніби засмучену бранку,
ховаєш в своєму захмарному замку.
Що подаруєш мені наостанку?
Скажи мені, осінь,
благаю!
Відказує осінь:
“Не знаю” –
і першим сріблом обсипає.

Тепло споловіла охрою земля.
Голубіє іній у глибоких тінях.
Проросло дерев оголене гілля
в неба хризоліт, неначебто коріння.

Чорнобожичі воронячий шлють клич.
В засідці на світлозорого Ярила
по яругах полози туманів залягли,
орди хмар дощу налаштували стріли.

Розпрозорився, порідшав сонний ліс.
Застигають поля розпростерті груди.
Промайнув листопад – червонястий лис,
рудо-сірим вовком надбігає грудень.

20. XI. 1978

Серпневе листя, зшерхле й пожовтіле,
пробігає, мов руді полівки, повз вікно.
Ще журавлі прощання не сурмили,
але душа, немов Аральське – долі неба – дно,
про повноводдя почуттєве квилить,
всихаючи в собі та на потребу миті,
згубивши віру назавжди в основу із основ,
що крином польним навесні розквітне.

Такі думки, коли минає літо
астрономічне для планети, для сердець – в жнива,
примушують із смутку морщить квіти,
в яких забарвлення, ні теплих пахощів нема
для ока усміхом в сльозі іскритись
або засвідчити, що морщили їх не дарма
у намаганні справжні уявити.

Лишається печальне осягання
від радіації плюгавства споловілих нив,
чманіючих у марному чеканні,
коли хлібами завагітніють з весни,
або нарешті зжнуть їх у останнє,
щоб збавить світ з тривання, а вмираючих – з вини.

Коли батьків цураються заблукані сини,
й згасає Рід ще в пагінці кохання,
чекаємо на інопланетян – нехай вони
в нас впорають всі авгійові стайні,
аби синдром ущербності між нас безслідно зник.
Перебрдаєм, мов калюжу, визначений вік,
лишаючи скрізь гівенця паскудства,
спресовані в брикет із штампом “людство”,
існуємо, як біовид, а в *людях* – неживі.

В нас *люди* вимерли невідь коли давно.
Присутність їхня в історичних люстрах
тьмяніє нерозбірливим міфологічним сном.

В даремних скаргах на суспільний устрій
формації спіраляться вниз гаспидським витком,
щоб повторивсь мовчанням Заратустра.

3. IX.1990

ПЛАЧ СНИГУРОНЬКИ

Не наяву,
у мрії тільки я живу,
у сні.
Й здається,
снюсь собі сама...
Не руш мене!
Будь ласка, не займай!
Тендітну ніжність у мені
уважний погляд навіть раниць.
В шалених пристрастей огні
безслідно я розтану.
Так візерунок на вікні,
з'явившись у морозний ранок,
зника в обіймах неблаганних,
коли на небо березневе
виходить сонце полудневе
полум'яно.
Я – квінтесенція краси
для споглядання тільки зрима,
а для обіймів невловима,
і ти обіймів не проси.
Бо я існую тільки доти,
доки незнаний мені дотик.
Я – ідеал.
Я – мрія,
казка...
А ідеал опалить почуттєвий шал,
а мрія не уміє дарувати ласку...

Жемчурова* одіж – білії сніги,
спопелілі сльози вдових берегинь...
На підкови рветься звичаю обруч,
а відкрите серце розриває крук.

В калиновій колисці первенців не суть,
з рідного обійстя лиш мерців несуть.
Береться пустирищем вишневий дідів сад.
“Я не вернусь”, – птах свище, –

“із вирію назад!”

Рожеві щоки оре впокорення сльоза,
і не втихає горе чорнобильських заграв.
А лихо із бідною навічно обнялись:
за чистою водою сплигло ясне “колись”...

1. VIII. 1989

* Жемчур – виткане льняне полотно, одяг з якого носили єгипетські фараони й
достойники праукраїнців (прим. – А. Я.).

Замулюється чисте джерело,
дрібнішають мізерно почування,
і на буття потворно вже лягло
тавро потворне відмирання.

Ще часом хочеться чогось.
Щось іноді у безвість тягне.
Але захоплення вляглось,
опали кволо крила прагнень.

Раніше невиразний ідеал
хова спотворене обличчя.
Вироджується у розпусту шал.
Нікчемністю стає величність.

До ницості скотилися думки,
і гіркне жовцю гострий розум.
Здогадливості навіть невтямки
перемінити лицемірну позу.

От славнозвісне торжество життя
та нецікава тасмниця смерті!
Всі ж знаки одкровень і каяття
глупотою непам'яті затерті.

Не обгорнути целофаном слів
важку і кострубату дійсність:
подіям строфи замалі,
для правди вірші надто тісні.

Що за білий пісок?
Я по ньому іду,
а за мною сліди
тихо вітер задув.
Він задув, зарівняв,
зарівняв і замів,
ніби жодного дня
я на світі не жив.
А як жив – не ходив
далі тих от беріз,
де колись народивсь,
біля котрих я зріс...
І невже не лишу
я на світі сліда,
а безслідно спливу,
як проточна вода?
Відбивається в ній
вся небесна краса,
і полощеться в ній
верб зелена коса,
сум і радість чийсь,
тлін і маківки щік...
Віддзеркалив я їх –
собі далі потік.
Та невже не спинюсь
біля цих навіть ніг
і ні з ким не зріднюсь,
а розтану, мов сніг?

Все ж, не лаю й таку
навіть долю мою:
у котромусь садку
я траву напою.
Наді мною трава
заспіва, зашумить
заповітні слова
про осмислену мить.

1965

Книга друга:

Мульти плікаційне

*Танцюють тіні пелехаті блюз
Оркестр вітрів зітхає смутком
Кость Шишко*

I

І летіла стріла, і співала стріла:
“З якою б пристрастю я
уп’ялась
в тіло юначе
і вампіром пила б
кров гарячу!”

І летіла стріла, і співала стріла:
“З якою б гордістю я
орла досягла б
в високості
і, як чорна змія,
обплела білі кості!”

І летіла стріла, і співала стріла:
“З якою б втіхою я
осягла б
біль падіння,
щоб кроною небо обнять,
пронизати планету корінням!”

II

Якби про те та ще б із кимсь,
та ніде й ні з ким, є лиш змога
яловий випасати спогад,
з намулу ліплячи ляльки.

А тут кортить саме такого,
щоб марнослав'я бульбашки
спливали – тільки навпаки,
й дарма цуратися будь-чого.

Збирати ж ціле з половин
маркітно й, мабуть, нецікаво,
бо та одна і той один,
й павиним неможливо навіть
хвостом змести брудні сліди,
й линяє слава у неславу.

Ш

Піти туди б невідь-куди
за чимсь таким незнать-яким,
збирать розсіпані сліди,
змотавши у клубок стежки,
якими хтось колись ходив,
шукаючи цвіт щастя з кимсь.

Терпіння збивши постоли,
в обід потрапити до бід,
зустрітися із лихом з лих –
віч-на-віч із зневірою в собі
між з виду добрих й незумисне злих,
поконаних у боротьбі.

29.V. 1989

IV

Потік свідомості потік,
торуєчи зловтісі русло.
Слина бажань у несмак згуєла,
ліхтар ідеї запотів.

З випадку вежу самоті
звєла кастрована спокуєса,
і почуттів закієло суєло,
в полові звички – буднів тік.

А нам – тривання каторжанам
з терпіння зрубано острог.
Під дріб партійних барабанів
сіє сипле у стражданія рани
і золотить лукавєства бог
іржу на вірності кайданах.

V

На рівнобіжники розпалоєа куєєсте,
в прямій спочити розпростерлиєа спієралі,
щоб плоского горизонтальний наєтрій
обліг довкруз стриміння вертикалі,
й зашифрували об'ємієв неєталієсть
діагональні та дієрчасті раєстри.
Прозорієсть пристрасно захуєкана глиєбинним...
Лиєш де-не-де проєзріння пазуєрами
продряпує на мєнт неєзбаєгнута хвилієна
баєгатомієрного неєзграєбну пєнтаєграму.

VI

В каламутних водах інформації
брехнею вгору плава фактів здохла риба,
вироджується віра ув абстракцію,
стає важливим зовсім непотрібне.

Зворушлива незграбність найщиріших порухів
укотре глушиться незграбністю овацій, –
завзятості завжди не вистачаї пороху,
правдивості чомусь бракує рації.

Затято нині біле чорним називатимем,
а завтра раптом побіліє чорне...
Гіпотезою у ніщо покришим атоми
і Всесвіт у прочитану газетину загорнем.

VII

За тим усім, яке уже було,
стоїть інакше, відворотне,
в мізер'я кришаться відсотки,
й за мить безвимірно коротку
скипає в непроникність скло
прилежаних в яйці ще передбачень.
Всякає решта без остачі
у ринь розбитого – скалок
з свічад сакральних протозначень,
аби на сколі вже померхлого кристалу
ірраціональне знов реальністю згусало
чи плазмою прозріння протекло...

В паралізуючому позіханні ночі,
коли й безмежність лопається вглиб,
адепти поетичних маячінь усіх морочать,
довкіл надкушуючи марновірства гриб,
неначебто керролівська Аліса,
і все ж таки мимохить виводять
на Есхера, віддзеркалені в уяві, сходи,
по котрих ми тупцюєм та не сягаєм висі.

VIII

Густою кров'ю з вікон скло сплигло
на сіре вечора каміння,
ще мить – і зоряне насіння
промінним вистрілить стеблом.

Общупуються вусиками фар
меткі жучки автомобілів,
розсипалась пунктиром білим
нервова ліхтарів строфа.

І пішоходів висякла ріка,
стекла в дверей вузькі шпарини.
Під – з пір'ям власних крил – перину
пірнув одкормлений Ікар.

Танцюють тіні пелехаті блюз,
оркестр вітрів зітхає смутком...
Як нетлі, линуть проститутки
на сяйво ресторанних люстр.

Самотня тінь самотнього веде
в самотності обійми, затишні та звичні...
І скапує по краплі вічність
із дня у ніч, із ночі в день...

ІХ

Сон несвідомості
правічного спресованою глиною
поглинав окреслень випадкових згустки,
на поверхню безвимірною
ненароком сплинули
відчуття присутності та порожнеча пустки.

Одиничне, себе собою хаотично множачи,
неповторністю одного в одному лишалось,
багаторазового нагадування ножиці
краяли двоїсте із захланної односталості.

Парне мимохить
у безсторонньому почетверилось,
відцуралось ліві правих, а верхів – низи,
з цурпалків здогаду склепалося мірило
для галактики, планет, і зміни літ і зим.

Недолугістю недбалості абстракцій
вряди-годи в безчасів'ї втішившись,
виникнув із чудернацьких варіацій
втіленням безглузлого в ідею розум всевишній.

Долучаючи до зафіксованих
псевдофілософій одну ще,
бовдуріючи від хаосу, згуслого осяжним, –
костوماхи символів
обмотую словесними онучами,
лахманами уяви
прикриваю убогість справжнього.

Х

Як хапону я себе
правицею за лівицю
та й зажбурну
аж звідсіля у далину –
в цурпекове царство,
витребенькове село
невірогідної волості,
де раки свищуть на горі,
де Макар телят пасе
серед купирів,
а курочка ряба
для діда та баби
ячка несе...
Ячка непростії:
квадратні,
ядерної веремії...
Лупляться з них
недомірки-недовірки
і морщать постולי марновірства
для манкуртів великої нації
й для блазнів блюзнірства,
канючачи у винагороду
благополуччя або батога...

Там, в кислотно-пекельних берегах,
креозотові ріки течуть,
там на факту реакторах
марципани омани печуть:
бублики – крадіжок спиртним вівіркам,
а для громади –
оздоблену обіцянками дірку.

XI

Спрагло хлорофіл акумулює сонце.
Зела розсипають міріади спор,
а зелені бані кучерявих крон цих
зводять в небо гаю гомінкий собор.

Гуснуть води загадковим існуванням
безлічі щомиті виниклих істот....
Проектує промінь на кристалу гранях
Між живим і мертвим нетривкий місток.

XII

Тетрагексаедри втрикутнювали в коло,
астигматично з точок роблячи хрести,
пікоплощин аксонометричних Мондріани,
й аберували в додекафонічне соло
адіабатичність абсолютно чорних тіл
брахістохронам призматоїдні пеани.
А діедри дахів дистросія душила
суперматичних рефракційних лінз,
і хвацько в Архімедову спіраль скрутило
орбіту-еліпс додекаедра землі.

XIII

Проклюнуло безформне і повиникало,
зібралось в рядки одноманітних.
Повикладались із багатогранних скалок
карлючки невідомих оку літер.

Невидимим обволікаючи присутнє
всебіч снувалось пасмами незнане,
а вірогідне озиралося на сутність,
незрушного настирливий таранів.

Багатозначні натяки перегубились
між тьмяних одзеркалень порожнечі,
і посірівши, чорне прикидалось білим,
утверджуючи марність заперечень.

15. XII.1982

XIV

Знову випадкове
свою відсутню ловить
пригорщами тінь.

Витріщають сліпи:
неоковирний ліпить
безбоке без кутів.

Хукне пустка ехом,
нахарапудить знехїть, —
стануть поперек

навпаки загнуті,
й покутно скришить кутні
замолоду старе.

1982

XV

Ніхто серед нікого,
ніякий між ніяких,
в собі позбувшись свого,
подякою ніяковів.

За те, що чогось чимось
нічим перенікчемити
й чомусь нема причини
окреме відокремити.

3.XII.1982

XVI

Густий бетон потужного гудіння
тонкими цівками прокльовували виски.
Неоковирне, як верблюд у вушко голки,
лізло в мелодійність,
далекі з тріском продирали тихе близько.

Згори звисали ревів реактивних сталактити,
а сталагміти індустрійних зойків пнулись вгору.
Між ними осліп сновигали дискотечні ритми.
Скрип ліжок глухо облипав гармонію
космічних ораторій.

Під баобабамі вулканових хоралів
біблійно простяглися хаотичні сапи океану,
і голограмою на гранях
піроксилінових кристалів,
немов остання нота,
світ реальний ірреально танув.

1986

XVII

Поверхня повнилась плитким,
скипаючи в окремісті кулясті,
щоб сплетене розпалось на нитки,
взялось вогнистим попелясте.

Самодостатнім клопоть став,
стуливши обшир поступово в крапку,
і до запитань, звислих на хвостах,
тягло багатозначне лапки.

Всякали в чисту білизна
розпливчасто багатобарвні плями:
оранжове блакитний облизнув,
червоний прозелень облямив.

Сипке злипалось в моноліт,
поодинокі множачи без ліку.
Промиготівши на мінливім тлі,
втягнулось рівне ніби в ліжку.

Кінці гострішали тупі,
прозорячи закрите непомітно,
щоб вкрив сухе вологи піт
і спалахнуло темне світлом.

15.XII.1982

XVIII

В безміру коронковій оторочці
розспіралилося неоглядне коло.
Цінькали миттєвостей малізні молоточки,
вічності куючи мегатонний молот.

У дзеркальну плівку зморщене зрівнялось,
Тягарі повідривавши від поверхні.
І хоч сумеркове розвиднялось,
кольори облазили та мерхли.

1986

XIX

Ці репались, ті брались пухирями,
тамтих у ріг баранячий крутили корчі.
Когось до прозорості скла розтягували рами,
хтось ембріоном

в обмежень оболонці зморщивсь.

Хоч шпилились одні, якісь занепадали,
шеретувались інші в порох.
Окремих в танці Вігта підкидало,
були й нездатні і на кволий порух.

1986

XX

“К” кульгає квапливо до озера “О”:
там “Х” хитрувате хатку ховає,
антилопу “А” наздоганяє настирливе “Н”,
“Н” наступне над ніркою ящірку “Я” наглядає,
бо літера ця остання
не тільки у слові
“КОХАННЯ”.

1982

XXI

Тетяні Галькун

Праонука
Монтесуми
розпукою
висне
на рапсодичній волосіні
пісні,
яскравим колібри
над смородом дійсності,
бездонним позіхом
байдужих буднів анаконди...
У разки зібрані
на волого лисніючому серпантинні
комашино

копошаться події,
тропічним просякнуті гниттям,
дзямрять і бренчать
смарагдово-рубінно-перлисто,
ритуально радощі ряхтять,
як вода шкварчить на пательні,
цураючись кисню,
і драговинно
серед зморщених брів
пограбованих зайдами Анд
зітхають
зловісні
голоси сельви –
це
вібрує
в чотири октави
у прісне шарудіння пустель
перуанська гортань
Іми Сумак,
і гімни смерті
шерхнуть
на спаперілих устах
Габрієли Містраль...
Однак –
вслухайтесь
хвилинку хоча б
у вічність,
як на цім тлі

екзотичної млости
трагічно
мовчать
українські кості
в геготанні
товарняків
транссибірської магістралі.

2.03.1996

Книга третья:

Писанки

Кожному вгодять
Вологи евшани моху,
Кучерявий смушковий спориш...
Кость Шишко

I

*ген
кладає
місяць
срібні
зерна зірок
у ночі чорний пісок
а з них так лунко
прокльовуються
поцілунки
скажи мені красо
чому моя зірочка мре
мов
білий сом
туман пливе
серед сірих
дерев*

2

*в
горлі
сахара
волян каравани
за скарги
скелетом
благання скелет
а в очах
найжахливіше*

*з
марень
між
білих
гарячих
грудей
надії
чорніє
розчарування
холодний
стилет*

*день
приніс
для
одного
нового бога
а для
того
вдоволення
хотіння
когось
позбавив
чистого сумління
та утвердив
у всесиллі влади
злого
а
мені
дав
невеселу радість
розуміння
і
пекучий
спогад*

*кохання
твердять всі
вогонь
бажання
полум'я його
а ревність
дим
що їсть нам очі
коли не можемо
а хочем*

*впав з неба
убитий лелека
в блакитні обійми
ріки
так
зрадивши
мрія
занадто
далека
лишає
нам
спогад
занадто
близький*

6

*метелик
мрії
в безмір лине
та чуєш
рев
інстинкту
в скрусі
і
ти
вже
ненажерна
гусінь
і
світ
для
тебе
капустина*

*хмар
отари
мандрували
з півночі
на
південь
чорними хортами
гнались
вслід
за ними
тіні
на штахети лісу
сині
сіло сонце
мов
червоний півень*

*над
полем
жайвора
співаночка весела
краса у серці
неподільним болем
мов
білі
хусточки бабусь
схилившись ниць
простерлись села
перед
вівтарем врочистим
виднокола
і я
зворушено молюсь
до краю рідного
у ризах золотих
пшениць*

*глибінь
озер
чистіша
сліз
про
вічність мріє
ліс
музично
моя
волинь
моє полісся
щирий сонцеусміх
незабутня
рідна пісня
вітром співана
без слів
стойть
у
серці
архаїчно
білим буслом
на
блакитнім
тлі*

10

*віз
чумацький
корабель степів
на музейний
острів
викинутий часом
слухає понуро
як
вітер
кобзарем сліпим
оспіває простір
під гуд
бандурний
на
гудронних
трасах*

*серед
степу
на
кургані
бабу скіфську
з віщим вороном
на вигині плеча
вранішнє проміння
в ризи одягло
багряні
до грудей
її
камінних
присмоктавсь
лошатком
час*

12

*один
як палець
в чистім полі
химерою старовини
вітряк
опускає
крила поволі
в
пахучі
борошняні
сни*

13

*по
грудяччю
хмар
прогуркотіли
громом ковані
копита грозові
впало літо
яблуком
дозрілим
в лапки
жаб'ячі
вологої
трави*

14

*дощ
верта
духмяність
кропу
блакиті
вмиту
прохолоду
і
голубим
кропильцем
кропить
багряні
рани
глоду*

15

*під
ночі
чорний камінь
день
золоті
поклав ключі
чумацьким
шляхом
вічність мчить
і
креше
з-під
копит
зірками*

16

*кат
голови
нам
стяв
з сокири кров обтер
роковані
на смерть
ми
вічне
осягли
життя*

17

*вої
нивку
орачеві
потоптали
в
тмутаракань
війною
ідучи
кривавляться
іржею
рала
як
з
піхов
вийнято
мечі*

*мертві
сраму
не імуть
коли
війна
списами
оре
весі мирні
стогни градів
засіває
горем
лихом
садить
в очі їхні
серед згарищ чорних
цідять зорі
вивільнення
радість*

*під
дубом
зеленим
на траві
шовковій
накрили знаменом
очі
козакові
біля нього
журно
вірний кінь
стоїть
козакові
сниться
гомінка діброва
золота пшениця
осяйна блакить*

*гриз
людей
опухлих
голод
кощавий
вовкулак
лягла вкраїна
скам'янілим прісним полем
плугів залишених
чорнів іржавий крик
затисши у кулак
мільйони доль
як житній колос
конав зловісно
тридцять третій
рік*

*сила чавила
червону
бразжку
культурна
революція
переросла
в
епідемію
в ті роки
тривожні
трагічно
загинув
великий
художник
беззахисна
смертна
людина
мурашко
під
руїнами
академії*

*на стінах
сяяли
як зорі
очі
бронзовими
гнонами
світилися
тіла
та знищив все
бонзи
керівного
розчерк
і
тінь розтоптана
в якій ледь
вгадувався
бойчук
під стіни
ті
розстріляні
лягла*

*в
граді
кисві
горять
бібліотеки*

*в
місті
лева
спалюють
картини
під
пропагандистської
машини
стрекіт
що готує січку
для наївних
під
прикритий чином
шовіністичний
глум
схилилась
журно
україна
мов
гулевичівна
над
недогарками
літописів
і
дум*

*тарас
дививсь
з гори на нас
з пекучим горем
на нашу ницисть
мертвонароджених
живих
на
вісною покори
спотворені
полиця
у струпах втоми
і
вечірній промінь
на щоках його
відтворював
важкий гранітний
сором
нашої
історії*

25

*зустріч
прощання
двокрапка
і
крапка
між
ними
кохання
слід
метелика
лапки*

1970–1971

Книга четверта:

Акростиhi

На кони скверів вийдуть дерева
До листочка роздягнені...
Кость Шишко

Актор життя, дивак на сцені –
Не вмію добродібно жити.
Дарма, що порожньо в кишені,
Радію все ж, бо нічого пропить.
І розкоші усі вмістивши в жмені,
Єство задовільнивши хоч на мить,
Від всіх найбільшу маю втіху
І гріх борю гріхом, збуваю лихо сміхом.

1966

Над нами три зорі, не меркнучи, зоріє.
Арену пам'яті, порожні мушлі днів
Торкає перша мертвим світлом безнадії,
А друга муку перетоплює у гнів.
Лиш третя – як сльоза всепрощення на віях...
Яку ж із них ти вибереш мені?

1965

Без тебе я життя не уявляю
І все дивуюсь, як без тебе досі жив.
Люблю тебе і свічкою згоряю.
Чарівний погляд твій мене заворожив,
Екстазом душу сповнив неможливим,
Незгасну муку щастя в грудях запалив...
Я ж воском став, що племінь серця живить.

1966

Тенета розставля на нас краса жіноча,
Ажурні сіті з поглядів звабливих
Нас обплітають, і жага нас точить,
Як ржа залізо, але ми – щасливі.

1967

Гусне купоросом небо поміж верховіттям.
Ах, як мерехтить в очах життя!
Любов дарує повнокровність світу,
Іскру навіть робить багаттям.
На химерний пелюсток випадку
Ажурний візерунок покладе,
Заведе у неповторну згадку,
Голубим звичайний завітчає день.
Але, хоч приймаємо від інших
Дивоцвіти серця, повноту думок,
Кличе нас у мрію буйноцвіття вишень,
У невірогідне – блиск зірок.

Любов занурює нас у глибини
Ейфорії, де мул розчарування.
Однак, ми ждем од неї осягання
Незвіданих першопричин людини,
І вірячи обіцянкам недбалим,
Даємо навсебіч обітниці хисткі,
Ошукані її єдиним спалахом,
Виносим досвід, як полин, гіркий
І вдаємо, що ще не все пропало.

20. IV.1983

Сьогодні я безсилий знов
Так, як годиться, стріти свято,
Екологічний смуток вгамувати,
Про втрачену не згадувать любов.
Але колишня приязнь, брате,
Неволить знов минуле розгортати,
Окрушини надій збирати, бо
Вони одні чого-небудь та варті
І в час випробувань і в жарті.

1975

Приборкувачі слів – ідеомагичних звірів,
Еквілібристи ритму, заклиначі зміїстих рим
Тривоги ховають в безпечності грим,
Розважно загасивши в поглядах зневіру.
Однак, ця переконливість нещира.
Від них чекають впевненої гри,
І кожна похибка для них – смертельний вирок.

1972

Мистецтво відкриває нам безмежні небокраї,
Йдемо до них крізь терня повсякдення й сплін.
Ріднять жадоба знань і спраги почувань жалі
Осуджених носити спогад втраченого раю.
Нікчеми знахабнілі в себелюбстві нас кленуть,
Од нас погірдно відвертаються щомиті.
В благополуччя їх, в їх затхлу каламуть
Ікаром упадім життям несамовитим.

1970

Ікру вже підсвідомо риба носить
В весняних водах каламутних.
А ми ж бо люди! Нам на кроснах
Невдячна доля тче спокуту
Оригінальності, яка нас не підносить
В очах міщан, у звичаї закутих, –
І все ж, якщо поети ми, ми – альбатроси.

1973

Втікаємо від почуттів урочих й відчужань
І ради звички обираємо протоптані стежини.
Розчарування вводять нас в байдужості країну,
І засипають душі нам знебарвлені слова.
Любові прагнучи, усе ж ми боїмось любити:
Умовності унеможлиблюють й непевний крок,
Користолюбство всотується в кволу кров,
Адже, і розкладаючись, нам хочеться “пожити”.
Шелесне тільки ледь сумління, мов лякливий щур,
І ми вже збудували з виправдань високий мур –
Вигадливу брехню, всіма півправдами підбиту...
Наперекір обачності і глузду всупереч
Ілюзія усе ж в дитинства казку нас бере –
Й людей нагадуємо ми хоча б цієї миті.

Дорівнятися життям своїм до себе
Мріє кожен з нас у плині неповторних днів.
“И” строфою марить красною, як небом
Тихий став, що равликом приземлений на дні.
Раняться серця об прагнення високі,
Умлівають подвигом в безпомічному сні,
Поки не збагнуть: в рабстві умирає сокіл,
Обездолена ж душа усе-таки живе.
Лебедем примерзлим скрикне лиш неспокій
І хоч піснею в життя окрилене пливе.
Кров’ю зрошено наш кожен крок до Мрії,
А здобутком нам – розчарування знов нове...
Робінзони в душах власних, не умієм
Пристрасть згубну назавжди у грудях загасить.
Одчайдушніть пориває нас до дії,
Відкриваючи раптово в вирішальну мить
“И” – знак переламаної блискавки бажань...
Чому ж серце все-таки, не гаснучи, щемить
У передчутті оновлень і ясних світань?..

Летять думки, немов лелеки, у далеке минуття.
Екскортом урочистим клени у багрянних шатах.
Стоїть до сонця вікнами святково біла хата
І стверджує, що яро пламеніло трепетне життя
У цих музейно затишних і мовчазних кімнатах.
Колись ці клавіші німі до хворих рук просились –
Розпуку болю гасячи,

тут переможний спів бринів

Акордом відчуття в душі нев'янучої сили;
Її вогонь ясний страждання й розпач не згасили:
Недужі руки піднесли меч слова

за народний гнів, –

Цитує блискавка строфу прожитих

у змаганні днів,

Іскристо вписаних в сучасне мужністю окрилень.

Зима минулася, мов біло-білий сон.
Студенне небо набирається блакиті.
Вербові котики розпушилися на вітті.
Як тисяча цимбал, тнуть птахи в унісон.
Трембітають вітри, баскі й несамовиті.
Органний рев ріки, струмочка тенорок
Мелодію онов вплели у блиск зірок.
Березам про євшанно-мусянжове літо
Елегію складають предковічні пні.
Рум'янцем сонце оживляє щоки днів...
Експансія весни всі життєдайні брости
З дрімоти спокою знов будить до життя,
Натхненно бадьорить поснулі почуття
Ярила сподіватися у гості.

8.ІІІ.1973

Єва якось вздріла, задрімавши на осонні,
Велета серед Едему прісної нудьги, –
Грубо порпавсь він в її розтуленому лоні;
Ефемерно множачись, хихикали боги...
Незлічені опісля закопошились діти,
Ордами голодними посунули в світи...
Ветхозавітна байка?

Та за райський сон платити

І я земним життям приречений, і ти.

31.I.1974

ТРИПТИХ

I

Єдине, що ми осягаєм почуттям і мислю
В перебігу плиткім неназваних подій, –
Гіркий осадок в ледве підсолодженій воді
Ейфорії й розчарувань вино прокисле.
Навіщо спокушатися жаданням дій?
Оскоплені ж зіндустріалізованим цим світом:
Від нас вже не залежить щось у нім перемінити,
Існуючих іще без злуди й без надій.

II

Є дні, коли й для нас також життя мізерне
Веселкою сподіваного втому прикраша –
Горять тоді в думках прозрінь вагомі зерна,
Енергією дії знов вагітніє душа,
На всохлих стеблах замірів, давно забутих,
Оновлення бентежного прокльовується цвіт,
Високе небо радості, прозорий смуток,
І нам усміхненим всміхається святковий світ.

III

Єретика, який, пройшовши через всі тортури,
Вогнем освітлює й прорубує
мечем до правди шлях,
Голодного, який забув,
як голод невтолимий дошкуля,
Естета, котрий, люблячи, спотворює культуру,
Настирливих нікчем,
що грубо кпляться з чемного добра, –
Упізнаю в собі...
Себе впізнати б в інших хоч би раз!

31.I.1984

Архітектор усесвітньої будови
Не зміг завершити єдиний свій проект:
Арматурою заіржавілою

стирчить скрізь випадкове,

Тішить тимчасове несподіванок ефект,
Оковирність перекривляється безглуздям,
Любощі вбрунькуються пагонами зла,
І споконвіку людство у напрузі
Юдолиться для остаточних і невідворотніх плах.

1991

Книга п'ята:

Сонети

Враннішні роси на грудях засвітять
Перли намиста...
Кость Шишко

І квітнуть, й гинуть айстри восени
під тужний плач нездійсненої мрії,
і гасне в почуттях, як мертве око в віях,
остання усмішка днів сонячно ясих.

Чому мина талан, зривають вітровії
стількох народжених для щастя і для втіх,
і про красу неявлену загублених життів
шепочуть тільки айстри неживії?

Химерний усміх щастя і краси,
як одблиск сонця в крапельці роси,
недовгу мить у наших душах сяє...

Коли ж на цвіт вишень чекати надарма,
й навкруг снігами вкрила все зима,
то ми чекання щастя щастям називаєм.

(З Максиміліана Волошина)

Трава жорстка, пахуча і руда,
покрила схил вузький безплідної долини.
Сіріє молочай. В пластах розмитих глини
іскряться грифель, сланець і слюда.

По мурах шиферу, де в'юнилась вода,
пагіння каперсів і висохлі маслини,
а вище, за горбом бурштинові вершини
стіною звів зубчастий Кара-Даг.

І млосна спека ця, й гір обрис каламутний,
п'янке пахтіння трав, каміння відблиск ртутний,
і злісний зойк цикад і клекіт хижих птиць, —

гнітять думки. Тремтять спекоти струни.
І там, у зяючих западинах зіниць
безкрайній погляд страдної Парсуни.

(З Максиміліана Волошина)

Прадавнім золотом і жовчю просочив
вечірній промінь пагорби. Червоно-бурі
пучки кошлатих трав, неначе пасма шкури,
немов метал, вода між полум'ям кущів.

Громаддя голих скель і гори валунів
в розмитих урвищах непевні і понурі.
В крилатих сутінках – скрізь натяки, фігури:
ось лапище важке, ген щелепи страшні.

Ось горб, немов мара, на ребра схожий здуті.
Чий шерстю чебреця заріс хребет зігнутий?
Хто мешкає навкіл? Чудовисько? Титан?

Тут душно в тисняві. Ген – простір і свобода:
там втомлений сопе спроквола океан,
і віють пахощі зігнилих трав та йоду.

1970

В сліпучості незаплямованих снігів
утішусь сонячною дниною...
Нелегко залишатися людиною,
коли себе у буднях загубив.

Я за тендітність щиро вдячний кринові,
а блискавкам – за безум боротьби,
за приятель і кохання – всім, кого любив,
ким в щастя й горе зринутий.

Не докучатиму переліком образ,
що їх мені усі ви заподіяли
й навчили злу, хоч зичили добра...

Як пух кульбаби, молодість розвіялась...
Мене захоплює сліпа випадку гра
й страждання, сховане за мріями.

СКАРГА ТРИСТАНА

Тебе благав я спрагу вгамувати,
ти ж подала у келиху вогонь,
який хоч не обпік долонь,
та серце враз перетворив на ватру.

І не дано мені напевне знати,
чи краєм уст хоча б його торкнулась ти, —
хреста нелегше правди вбивчої нести,
ніж в сумнівах душею надриватись.

Покликання, обов'язок і честь
уроче почуття примушує забути,
поглинувши усе, нестерпніше пече...

І зраненому серцю так і не збагнути,
чому любов стражданням сповнює ущерть,
а упокоєння несе одна лиш смерть.

28.V.1984

ВІНОК ПРОЩАННЯ

I

Прощаючись, прохаю: “Постривай!..”

Хай спинить час на мить квапливі крила:
не всі дарунки склав до ніг я милих,
не всі пісні коханій проспівав.

Забравши все, чим серце пломеніло –
мого життя невтомливий коваль, –
візьми й троянду – в творчому горнилі
її з страждання любого скував.

Вплітаю у вінок ясні зорини –
скороминущих радощів хвилини,
ошуканої мрії терпкий біль...

Кленовим листом пам’ять устилає
твої сліди, а спогад віддаляє
останній погляд в очі голубі.

II

Останній погляд в очі голубі.

Вже не проникну більше тихим зором
у таїною сяючу глибінь
затихлого по непогоді моря.

Лиш мариться, що лагідний прибій
приносить все одібране учора
і кораблю розбитому говорить
про забуття рахманний супокій.

Померк маяк для мене серед ночі,
в днях загубився берег дивомрій.
Вітрила рве невдачі буревій...

Та часто сняться незабуті очі,
і голосом ласкавим водограй
неволить втрачений згадати рай.

III

Неволить втрачений згадати рай
мене твій образ ніжний і туманний,
і кров'ю проступають млосні канни
на білих рушниках, і гірко в'яне
гільце весільне, п'яні ж веселяни
шлють іншому дотепність віншувань.

Як прикро почуватися пропащим,
тобою лишеним напризволяще
і піддаватися нерадісній лічбі

мізерних втрат, скупих досягнень
і знемогти від нездійснених прагнень
усім єством належати тобі.

IV

Усім єством належати тобі,
вкарбована у дійсність Беатріче,
вести до вічності в стражданні вічнім,
вславляючи за навісний розбій,

який вчинили потай милі вічі,
згасивши сонце у душі моїй,
мої майбутні радощі та стрічі
обкравши пам'яттю про сяйво їх.

Складати дяку за незгойну рану,
за негасимість мрії полум'яну,
за розпач всіх невимовлених слів , –

і все-таки сплатити надто мало
за все, що ти дала і відібрала,
коли ми вдвох кормили голубів.

V

Коли ми вдвох кормили голубів,
я прочитав у таємниці рунах,
що Єві з яблуком змій дав і трунок:
пелюстки дві трояндових губів

ховають, мов тичинку, поцілунок,
та ледь метелик зблизитись посмів,

бджолою жалиться безжальний сміх:
”Вже віддано солодкий подарунок!”

“Мене випадок з іншим обвінчав”, –
твої опущені сказали вії,
і я збагнув, як зірваний сивіє

і гірко-гірко плаче молочай...
Останніми жаринами надії
згасав за нами синій небокрай.

VI

Згасав за нами синій небокрай
покорою несприйнятих зворушень.
Хто наказав йому: “Земнії душі
ти прагненням зеніту покарай!”

“Навчивши зло чинити для добра,
щоб силою офірували дужі,
щоб у покорі виростала мужність,
а ніжність виникала із образ”?

“Нехай велінням створеного бога
непевний шлях веде їх до близького,
й далекого цуратися не рай!

Нехай звичайне мають за святиню,
й співа поет, хоч зойки чув совині:
“Мене пташок весолий тішив грай!”

VI

Мене пташок веселий тішив грай

і сонячна блакиттю вмига днина,
й не вірилось, що в день такий загине
співців безжурних легковажний брат.

Верба шептала? “Пошануйся, сину!
Лиху стежину ти собі обрав...”
Я ж дослухав лиш тьохкань солов’їних
і скрипки цвіркуна в затишші трав.

Немов довірливий цікавий олень,
що вибіг з лісу погасати полем
й став здобиччю легкою для стрільців,

так я ішов на зустріч і не вірив,
що німо заволаю вбитим звіром:
“Я вперше і востаннє полюбив!”

VIII

Я вперше і востаннє полюбив
і серце недосвідчене юначе,
себе всього віддавши необачно,
на вогнищі байдужому спалив.

Даремно потім сльози потекли:
воно в собі згоріло без остачі,
і щирі в попіл скапали гарячий,
щоб в дивоцвітні перли запектись.

Та пута з перлів натуральних
тебе втягли до іншого у спальню,
радієш їм, як іграшці дитя.

Свої пекучі затискаю в жмені,
і заміри плекаючи шалені,
приймаю виклик, жбурнутий життям.

ІХ

Приймаю виклик, жбурнутий життям.

Нарешті віч-на-віч із ним зустрівся.

Напівдитячий сон про щастя відіснився,

і перший гарт проходить почуття.

Із серця вириваю геть жалі всі.

Хоча воно живе й не для звитяг,

та марно не мине його биття:

не плач, псалом у ньому народився!

Радітиму завжди хресту важкому!

Й тоді, коли під ним у пил впаду від втоми,

нікчемна з уст не зірветься хула:

одна серед людей у прикрім світі

в ясных погожих днях і в лихоліття

свічадом щирим ти мені була.

Х

Свічадом щирим ти мені була:

ледь в нього глянув, мусив ужахнутись,
од видава бридкого відсахнутись,
впізнавши буриданського осла.

Удруге жадоби обличчя люте
ошкірилось із чарівного скла.
Зирнув утретє – там пила
тупа байдужість каламутний смуток.

Де ж сяйво роззолочених оздоб?
Чом не вкрашає німб натхненний лоб?
Де трубадура вишукані шати?

Плекаючи в собі меланхолійний спокій,
зустрівши серцем почуття високі,
себе в собі не зміг я розпізнати.

XI

Себе в собі не зміг я розпізнати:

через гармидер буднів брів до міражів,
за обопільногострі леза брав ножі
і плакав там, де слід було сміятись.

За хвилювання нетерплячої душі
надмірної чекає юність плати,
та й зрілий досвід змушений вагатись,
що назавжди, а що на час лишить.

Бо до зорі, що світиться далеко,
все ж прагне, чуючи орлиний клекіт,
дрібницями обтяжене буття,

хоч безконечний шлях до ідеалу,
а часу йти відведено так мало,
й незграбні крила я собі відтяв.

XII

Й незграбні крила я собі відтяв,
бо не для всіх крилатих неба простір.
Ходити вчусь по протиріччях гострих
між сумнівів, спокусливих обав.

Плетусь життям у вад рясній корості
із лайкою в заціплених зубах,
цураюсь радощів, одна журба
вдирається непрохана у гості.

Хай круком вічі виклює імла,
мої сліди все ж забуття не злиже:
крізь чагарі розчарувань, принижень

і ненавмисне скоєного зла,
гамуючи тупі жадання й хижість,
ти піснею з минулого прийшла.

XIII

Ти піснею з минулого прийшла,
мою химерно завітчавши долю.
Доволі пишних квітів в чистім полі,
та до своєї все ж летить бджола.

І зорі на нічному видноколі
для всіх однаково, без холоду й тепла,
люб'язно сяють. Але ти дала
одному все, мені ж – прозріння болю.

Із болем ми з'являємось на світ
і осягаєм життєдайність муки.
Не зм'якшують суворі науки

ні юний запал, ні статечність літ:
щоденно вчать безповоротні втрати
красу страждання мудрістю вінчати.

XIV

Красу страждання мудрістю вінчати,
згоряючи собою, мов свіча,
читати вирок в дорогих очах
і з горя струни радісні сукати,

а серце обернути на печать
у пам'яті ревнивій відзначати
розлук і зустрічей врочисті дати
і завіряти голубу печаль

наказує твій усміх співчутливий,
а ти словесну зупиняєш зливу:
“Лиш бажане знаходять у словах!”

Чи варт казати те, чого не чують?
Надія ж проти розуму бунтує...
Прощаючись, прохаю: “Постривай!..”

XV

**Прощаючись, прохаю: “Постривай!”
Останній погляд в очі голубі
Неволить втрачений згадати рай,
Усім єством належати тобі.**

**Коли ми вдвох кормили голубів,
Згасав за нами синій небокрай,
Мене пташок веселий тішив грай:
Я вперше і востаннє полюбив.**

**Приймаю виклик, жбурнутий життям!
Свічадом щирим ти мені була –
Себе в собі не зміг я розпізнати**

**Й незграбні крила я собі відтяв.
Ти піснею з минулого прийшла
Красу страждання мудрістю вінчати.**

1958 – 1977

Нас обережність, ніби пес, пильнує
від необачних вчинків і думок
і серце замикає на замок,
коли воно шаліє чи бунтує.

Сторожкий в неї, неквапливий крок –
вона й від тіні власної задкує.
Здається їй: випадок злий чатує
на неї скрізь у лісі помилок.

Вчепились реп'яками забобони
їй у підібганий тремтячий хвіст.
Життя із нею – це суцільний піст:
однаково шанує всі ікони...

Але від себе ми її не гоним,
ступивши і на самогубства міст.

1966, 1977

Втомившись серцем помилятись,
на інтелекту суд себе ми віддаєм
і знову істину шукати
під батогами совісті ідем.

Ганьбою серце розіп'яте
палає сорому вогнем,
а втома прагне нас приспати
і вчить: “Терпіть життя нудне!”

Рукою маревних видінь
в минуле тягне думку спогад
зректися пошуків і дій.

Але, жадаючи нового,
ми звичні палимо мости,
ступивши на важку дорогу,

шукати вищої мети.

ОРФЕЙ ТА ЕВРИДІКА (Диптих)

I

До світла життєдайного тебе веду,
хоч мало віри, що ідеш за мною:
твій зір ущерть наповнений п'ятьмою,
долають сумніви знеможений мій дух.

Чи пісня, що проспівана журбою,
схвилює звиклий до прокльонів слух,
коли душа натхненна скорюється злу,
мов для добра торгуючи собою?

Й наблизившись, не досягаємо мети,
бо щораз глибше в'язнем у ваганні,
і зважитись зробити крок останній
найважче тим, кому доводиться вести, —
й тих поглинає твань розчарування,
хто крок зробити цей боявсь або не встиг.

II

Мене із звичного вже сну для чого
ти жалем невгамовним нагло розбудив?
Ведеш понуро від байдужості куди,
і сам гаразд не знаючи дороги?

Щомить гублю твої заплутані сліди.
Крім себе, ти хоч помічаєш когось?
Невже мене-таки, не свій про мене спогад
вшановуєш в піснях, як диво з-поміж див?

Спихаєш на мої тендітні плечі

увесь страшний тягар всіх сумнівів своїх
і через те, що двигнути не можу всіх,
гадаєш – я, хоч прагнеш сам до втечі.

Не кожна мить впадає в безконечність,
як сльози мимоволі переходять в сміх.

27.XII. 1983

Красу ми досягаєм через прикрі втрати
у протиріччях буднів, серед роздоріж
трагічних доль, в час грізний помсти і розплати,
коли в руці в нас крин або кривавий ніж.

Змінивши на лахміття сонцесяйні шати,
вона йде з дійсності, щоб снитись увісні,
згасивши племінь, кригу змушує палати,
життя вдягати, вмерши, в мармур і пісні.

Усеруйнівний час лиш прояв її множить:
минеться пишний цвіт – вбирає око плід...
Якщо на щічках подруги зів'яли рожі,
не менш прекрасний в рисах візерунок літ!

Жалкує марно той, хто розпізнати не може
Ні в смерті, ні в житті краси незгладний с л і д!

ВІНОК СУМЛІННЯ

I

**Коли тебе хоча б одну не бачу мить,
здається, назавжди тебе втрачаю,
і осягнувши глибочінь одчаю,
нещастя всі минулих лихоліть,
як вогнище забуте, догоряю.
Моя уява ловить на зловіснім тлі
всі святокрадства, підступи і зради злі,
моря брехні, байдужості безкраїсть.
У розмаїтті несподіваних подій
так часто потрапляєм в лапища біді,
й знайшовши, все ж втрачаємо єдину.
Хоча твоя рука в моїй руці тремтить,
і мала б щастя дивоквітка розцвісти,
од сумнівів докучливих я гину.**

II

Од сумнівів докучливих я гину,
не можу сам себе ніяк переконать,
що той, кому судилось покохать,
шукати певності в коханні не повинен.
Навчи мене радіти щиро змінам,
утаємнич в святу містерію гріха,
щоб млосний щем у грудях не втихав,
щоб розсихалася душа, як глина.
Мордуй на здогадів повільному вогні,
аби достоту я на ніжність зголоднів,
радів собі, звірятам і рослинам.
Яскраві звичка затирає грані,
і відчуття ворущачи захланні,
хвилює думку немічна провина.

III

Хвилює думку немічна провина,
в повноколосих днях незатишно мені,
бо я лиш обминав, не касував брехні,
живучи в сяючому світі Гріна.
І не вберіг тебе... Гортаючи в півсні
уявної гармонії картини,
забув земне покликання людини
і ночі й дні свої віддати для борні.
І ненароком розбудив образу
за невігойний біль твоїх розчарувань
і марного жалю, й спокути затхлу твань,
за вираз непозбутньої відрази,
коли печуть нестерпно втрати під грудьми,
а серце глухо невдоволенням щемить.

IV

А серце глухо невдоволенням щемить,
а ревність, розгоряючись, біль множить.

Ніщо мені тепер не допоможе:

тебе до зустрічі собою встиг втомить.

Я жив у всіх, хто зраджував безбожно
й стрівався, щоб твої надії отруїть.

Це я у хтивості благав: “Розтли її!”

Сміявсь у вічі й мрії злом тривожив.

Це я тебе в кадильному чаду прокляв

та грубо твого тіла домагався,

і глузував: “Покайся, Магдаліно!”

Але будь милостива й добра, мов земля!

Пробач за всіх, за те, що я вагався...

Не ангел ти, та став я на коліна.

V

Не ангел ти, та став я на коліна

не для молитви й лицемірної хвали.

За осоружних, підлих, нищих, злих,

за мужа-деспота й невдячність сина

і за тортури всі, що будуть, є, були,

за щастя вкрадені рідкі хвилини,

за сліз таємно зронені перлини

прости мене цілком чи гнівом спопели.

Та жалощів, байдужості не треба!

Не можу жити більше я без тебе,

як дерево не може жити без кори.

За всіх зрікаюсь скверни, щиро каюсь

і щиро твого прощення благаю...

І все ж бажанням грішним погляд мій горить.

VI

І все ж бажанням грішним погляд мій горить.

Я простягаю знов злочинну руку
у муках завдавать нової муки,
та в непостійності мене ти не кори.
Священник хай беззубу пельку шуки
у праведному сні собі спокійно зрить –
садівник ніж бере, щоб гілку прищепить,
для свіжих зел коса звільняє луки.
У кожній радості є зародок біди,
йде зустріч з неминучим розставанням,
але не скрізь горить, де помічаєм дим.
Чому ж, як в серці зріє поривання,
лякаючись уявних мук страждання,
його байдужістю ти прагнеш остудить.

VII

Його байдужістю ти прагнеш остудить дарма. Це серце тільки смерть остудить, убравши в дерев'яні лати груди.
А поки і сміється, й плаче, й жебонить,
серед печалі й радощів, квіток і бруду
плекає світлі мрії, тче барвисті сни.
Воно тебе ще жде з твоєї далини
і вірить, що спаде з очей полуда –
з солодким болем ти прозрієш і нараз
побачиш світ в омріяній онові,
питомий смисл збагнувши в щирім слові,
повіриш, що я жив для тебе й для добра.
Тому й терплячий я, хоч ти невпинно
мене відштовхуєш в жаги хвилину.

VIII

Мене відштовхуєш в жаги хвилину.
Жіночу логіку ніколи не збагнеш:
Боятися й світляка, жадаючи пожеж,
а запаливши, в полум'ї покинуть.
Якщо для іншого садок свій бережеш,
мене ледь допускаючи до тину,
щоб я серед щедрот Танталом гинув,
для жарту тільки мого серця не бентеж.
Тебе уникнути не зміг, як стрінув.
Дозволь пройти не враженому мимо,
щоб спогади терпкі про тебе полюбить.
Не зловживай наврочливістю влади,
адже в мені вбачала тільки вади
обачність – недрімка сторожа при тобі.

ІХ

Обачність – недрімка сторожа при тобі,

але тебе ж від тебе не впильнує
і при нагоді вже сама згенджує,
ледь їй оближе лжа користі чорний бік.

Ніколи їй того не подарую,
коли вона, тобі занапастивши вік,
окрадену розбудить, стане віддалік
і разом з ворогами покепкує.

Їй безпідставних не прощу підозр!
І ти, мій світлий смутку, радісна бідо,
сама їй про її блюзнірство нагадаєш.
Бува, довіри вартий навіть лиходій,
але при всій смиренній вірності моїй
її розважний вигляд мій лякає.

Х

Її розважний вигляд мій лякає...

Понурого П'єрро веселий Арлекін
від легковажних одтирає Коломбін,
хоч ті й на непостійність нарікають.
Холодний і непоказний в тіні рубін,
а як горить, ледь в світло потрапляє.

І невідомо, лампа що ховає,
поки її не візьме Аладдін...

Уваги жду твоєї, ніби сонця,
збуваю марно безконечні дні,
таю в задуми прикрій оболонці
кохання перевите у веселки мрій.

Тобі ж страхіття маряться одні
й лихий ввижається у пристрасті розбій.

XI

Й лихий ввижається у пристрасті розбій,
у ширості – досвідченість обману,
й мальованою видається рана...
Гаразд, не вір! Захланно у невірі тлій!
Мою любов чеканням надаремним вбий,
в обіймах іншого зустрівши ранок,
від безрозсудства очманіло п'яна.
Та я лишусь в тобі тремтінням вій.
В твоїй нескаламученій сльозині,
в твоєму невдоволенім хотінні
надії втрачені обізвуться мої.
Й між почуттів зруйнованих безкрило,
в твоїй спустошеній душі заквилить
любов жорстокая у ніжності своїй.

ХІІ

Любоов жорстокая у ніжності своїй.

Покірна, мов голубка, й войовнича,
всі пута рве й шанує ниций звичай,
нірвани прагне – й вимага рішучих дій.

Бешкетниця, що опускає вічі.

Лишає в radoщах, приходиться у біді,
то вічна, ніби світ, й мов кола на воді,
й роздягнута – грандеса таємнича.

За неї ти боровся тяжко цілий вік,
а віддалася б стрічному, коли б не втік.

Доступна, як повітря, й одбігає
у недосяжне, ніби Евридіки тінь.

І навіть в біологічній простоті
єство надвоє наше розділяє.

ХІІІ

Єство надвоє наше розділяє
сукупність протиріч, одвічно новий спір
між мислю й почуттям, що, мов голодний звір,
щочасного вдоволення жадає.
А зряча мисль веде нас тихо поміж зір,
і зупинивши понад самим краєм,
розсудливість на землю нас вертає
від символів німих до значень і до мір.
Роздвоєний між стверджень й заперечень,
вагань непевним шляхом мушу я іти:
щось ствердивши, zakresлю глибші речі.
Я цільний в протиріччях, в здвоєнності тій,
котра шепоче, як це недоречно
небесного не прагнуть в розкоші земній.

XIV

Небесного не прагнуть в розкоші земній,
у суєті в'язкій благополуччя –
голодного ж духовна спрага мучить,
бо затишки хисткі руйнує буревій.
Коли ж впритул підходить неминуче,
спиня сумління біля ошуканства віх,
викреслює з життя часи бездумних втіх,
на вишню сподіваються співучасть.
Не обмини! Кохання ревно я молю:
“Благослови на радісний і плідний шлюб!
Твій шлях живими квітами встилаю...”
Знекровлені тривалим постом каяття
в каплицях самоти шукають забуття
і радощі земні для неба забувають.

XV

**І радощі земні для неба забувають,
самих себе серед ялових намагань
за смерті непроникну зазирнути грань,
і не живуть – ждуть пекла або раю.
В пронизливому вереску лайливих зграй
я поклику твого уважно дослухаюсь,
бо ти – мій рай, тобою я караюсь.
Вже не барись, а до життя мене гукай!
До повного, без ганжу і щербини,
де праці піт, поезія, картини,
де радо немовля про свій прихід пищить.
Один – я без призначення і ролі,
в скороминучому кручусь, як в колі,
коли тебе хоча б одну не бачу мить.**

XVI

Коли тебе хоча б одну не бачу мить,
Од сумнівів докучливих я гину,
Хвилює думку немічна провина,
А серце глухо невдоволенням щемить.
Не ангел ти, та став я на коліна,
І все ж бажанням грішним погляд мій горить.
Його байдужістю ти прагнеш остудить,
Мене відштовхуєш в жаги хвилину.
Обачність – недрімка сторожа при тобі:
Її розважний вигляд мій лякає
Й лихий ввижається у пристрасті розбій.
Любов жорстокая у ніжності своїй,
Єство надвоє наше розділяє:
Небесного не прагнуть в розкоші земній
І радощі земні для неба забувають.

1968, 1977

Хто я? В яку лиху зачатий ніч?
Навіщо був в ту ніч зачатий
і вкинутий в цей світ строкатий,
у шал безглуздих протиріч?

Чому з еством нікчемним віч-на-віч
мій дух приречений змагатись,
якщо життя моє – розплата
лиш за одну чиюсь гріховну ніч?

Чому на самку кидаюсь несито,
щоб засвітить життям її живіт,
яке в ярмі обставин, наче віл,
п'є пійло із дідівського корита –
самообману із покорою навпіл
і змушене мене собою повторити?

(З Рубена Даріо)

До світла виведи мене, прозрілий брате!
Я йду навпомацки, без напрямку, сліпий,
в бентезі дум і зловорожості стихій,
незрячий в мріях, для гармоній біснуватий.

Це зло моє – химер плекати.
Я душу вбрав в поезії крицевий стрій,
з його рубців стікає кров'ю смуток мій,
вони у плоть душі всоталися стократно.

Несу свій безум й сліпоту в цей світ гризот,
й здається часом – шлях скінчиться мій от-от,
а все ж кінця не добігає.

Хитаюся поміж зневіри та надій
і під кормигою страждання знемагаю...
Ти чуєш, як стікає кров'ю смуток мій?

У сні химерному до дзеркала я підійшов
і серед безлічі облич застиглих в ньому,
уже напівзабутих, зовсім незнайомих,
чомусь обличчя власне так і не знайшов.

І наяву у повсякденності утоми
здається часом – біля того ж дзеркала стою
та перед іншими й собою з думкою таюсь,
чому цей аксолотль* не виріс в амблістому.

Для амблістом і для людей закон життя один:
неприспосований завжди нікчемно гине.
Та вибір і в житті, і в смерті має лиш людина.

Коли ж в собі не досягнув сподіваних вершин,
спускаєшся на дно у відчаю глибини
чи повертаєшся назад у світ тварин.

30.10.1978

***Аксолотль** – личинка тигрової амблістоми (вид земноводних Південної Америки) за певних умов не розвивається в дорослий організм, починає самостійно розмножуватися, втрачаючи схожість з материнським видом (прим. – А. Я.).

ДВА СОНЕТИ З ДЗЕРКАЛЬНИМ ВІДОБРАЖЕННЯМ

* Сонети читаються, як від першого рядка до останнього, так і від останнього до першого, являючи собою синтаксичні паліндроми (прим. – А. Я.).

I

Неначебто близнята ув однім яйці,
кінець однозначатий із початком.
Я вгадую у прадідах й нащадках
кінці начал моїх і початків кінці.

Минулу мрію і майбутню згадку
передаю мене міняючій руці.
Хоча вода невпинно плине у руці,
те ж оддзеркалює поверхня гладка.

Я – тільки вхід у нерозгадні тайни.
Мого життя стобарвно сяючий вінець
є для прийдешніх вступом у звичайне.

Нехай все починається “**аб ово**”,
Я славлю лиш всезачинаючий кінець.
Вродившись в слові, думка творить слово!

1966

II

Змикають нерозривне коло чергування
миттєві “буде”, “є”, “нема”.
Зникає тьми уперше карлик-мавр
під вістрям променя, що блискає востаннє.

Марудно сіє дощ скорботу хмар,
примарно шелестить прозорими устами
про марнослав'я днів, по котрих ночі встануть,
про щастя *б у т и* скрип понурих мар.

Прощання – зустріч у життя наступній дії.
Ізблід, щоб спалахнути, пломінець надії,
скресає звук, що в німоті завмер.

Народження – це крок назустріч до розлуки,
услід життю простягнуту благально руку
стискає п'ястуком кощава смерть.

Прадавній Києве, чия ж бо ти столиця? –
Притулок білодідів та перевертнів міщан:
на куполах твоїх одних лише іскриться
минула слава вічністю похованих полян.

А кров твою давно змінила сукровиця.
Куди потрапив я – в Орел,

Рязань чи в Магадан?

Даремно зазираю проходом в пісні лица –
я бачив Аллочок і Свет, а не стрічав Оксан.

Блукаю я іноземцем по твоїх бульварах,
і щирим поглядом ніхто мене не обігрів.
Московським гомонів Хрещатик твій базаром,
довкола гнівно позирав із-під гранітних брів
мовчкий Тарас. У кам'яні закутий чари,
зі мною лиш Дніпро зітхав під тягарем мостів.

1965

(З Антоніо Мачадо)

Провів ненависний п'ястук, Іспаніє моя –
розлога ліро між двома морями –
воєнні креси, і взялись рубцями
рівнина, пагорби, узгір'я, крутояр.

Твої дуби на дрова зрубано в гаях
ненависті та ницості руками
і грона золоті покладено під камінь,
і збіжжя з нив твоїх розмелено в млинах.

У котрий раз, Іспаніє злощасна,
омита морем, небом вкрита ясним,
ти іграшкою робишся для зрад,

в церквах непам'яттю святиню оскверняєш
та, обкрадаючи земні глибини надр,
запродана цілком, гордині догоджаєш?

В чиєму серці незіпсутім зроду не горів
вогонь, украдений од іскри Прометея,
той, безтурботний, з себе дурня мудро клеїв,
без нарікань крутив бичкам хвости й доїв корів.

Для кого ж зліплений із честолюбства глею
про славу череп'яний півник щось просокорив,
той на землі –

або велінню блазнювать скоривсь,
чи скаржиться черві на долю під землею.

Коли вдається серце неглухе ще віднайти,
в самодостатності не черстве й скисле з горя,
яке ще не прогризли жадоби сліпі кроти,
й цілком ще не покрила цвілизна покори,
воно чомусь боїться, як не глибин, то висоти,
й займаючись поволі, гасне надто скоро.

4. 04.1984

Здається, марна річ – тепер писать сонети.
Хто переважить щирістю зізнань Шекспіра?
Густіший нині час, та холодніша віра,
а творчість втратила магічності секрети.

Коли вже чорно-біле просто стало сірим,
дискусій запал оживає лиш в буфетах,
в непередбаченого лузу мчить планета,
й війна загрожує Життю, не тільки Миру,

що важить для будь-кого й вишуканий вірш,
сум'яття почуттєвого перепитії,
нудний перелік скарг і перегар зневір,
хисткі бажання, в зародку безкрилі мрії?..

Каміння тільки безкорисно зараз плакати вміє,
й тривожить справді передсмертним ревом звір.

5.04.1984

За кожним словом, котре вигранив поет, –
солоний піт терпіння та потворність муки,
в нім – стогін перелився у мелодійні звуки,
а втрати – в сподівання запашний букет.

Так паморозь веселками вбирає луки
під променем, що когось ранить, як стилет,
хоч топче порохнявий минуття скелет
цвіт сьогоденності під верески принуки.

Хай глушить брязкіт буднів вислови хисткі
й не всі в стебло співуче проростуть кістки,
поета зігріває потаємна радість:

чиєсь-бо серце та скорялось його владі,
й ім'я шептали вуст чиїхось пелюстки,
чиємусь і падінню він став на заваді.

15.ІІ.1984

ВІНОК ПРОЗРІННЯ

I

З'явилися на білий світ усі ми, як онова,
змінивши брут оджилих поколінь.
Все ж, нам коріння живить їхня тлінь –
тканини візерунок обумовлює основа.

У мощеному із умовностей кублі,
у силу вбившись, ми терпіти звикли поступово
уклад життя – гнітючу, ними зведену будову,
де замерзають душі, як тіла – в теплі.

Самі собі бездумними зробилися рабами.
І плава над ілюзії картковими хатками
левіафанищем пропагандистський смог.

Ми ж мілководдям йдем. П'явки вагань вп'ялись нам в
ікра,
чужим у невловимому перебігу мімікрій
для радощів життя, страждання і тривоги.

II

Для радощів життя, страждання і тривоги
гончар одвічний виліпив крихку людську посуду.
Але людське життя – недосконалий обгородок
лиш можна переносити у парних двогах.

Мабуть, і через це такі одноманітні люди,
неначе старанно перебраний горох, –
квітчають тільки зрідка людства сірий мох
ісуси, прометеї, брути, цезарі, іуди.

Проте, вінець творіння з позіханням споглядає,
які скарби перед його очима розсипає
природа – одержимий творчістю Ван-Гог.

Так мало проникає у вузьку горловину,
ядучим одчуттям незрозумілої провини
навіщо ж серце повнить вигаданий бог?

III

Навіщо ж серце повнить вигаданий бог
усім нам каламутним жахом перед очевидним,
і світоч розуму чадить, тремтить і зовсім блідне,
ледь виблює потвор доби урочий Босх?

Мутант зловісний – давнішній компрачикос,
який сьогодні душі обрікає на безплідність,
і той, що знемага в тримірнім просторі Евкліда –
нових математичних одкровень Христос, –

обидва із шершавих губ у мить передостанню
безвільно зронять: “Ілі, ілі, лама савахвані?”,
бо відбиратимуть те ж саме в них – життя...

Слів розгортаючи залежане сміття,
чи хто замінить перепрілих почуттів полову
екстазом самозречення й жорстокістю любові?

IV

Екстазом самозречення й жорстокістю любові

карбуємо ми числа переломних дат
і риси безіменних мовчазних солдат,
освячуєм знамена революцій пурпурові

та обгорілі орифлеми барикад...

Все ж пуголовками в занедбанім здавен ставкові
завзято знов комашок успіхів мізерних ловим,
як тільки урочистий скінчиться парад.

Мов у розкішних щойно зведених палатах
величний розпис почина раптово опадати –
понищив нишком все невидимий грибок, –

так само й в душах наших свято буднями линяє,
і ми в гонитві пробування жертв не розрізняєм:
ми віддані тобі, щоденна боротьбо!

V

Ми віддані тобі, щоденна боротьбо

за хліба шмат, за власне вогнище і власну самку
і сидимо в собі, як у середньовічних замках,
плекаючи своїх лиш овечок.

Милуємося з образів, до них добравши рамки,
в бібліотеках знань втішаємось з думок,
і кваплячись, підозри вішаєм замок,
ледь зацікавлення сторонне

візьметься за клямку.

Сховавши руки, що від зловживань брудні,
в сльозах про ідеал волаємо пісні,
безчільно дуримо

свою Прекрасну Даму – совість,

і в мить про напускний забувши аскетизм,
премося напролом до любої мети –
нуртує жадоба у кожному нашій вчинку й слові.

VI

Нуртує жадоба у кожнім нашім вчинку й слові,
а в почуваннях – полохливість павука,
що в закуток притьмом пускається втікати,
коли в тенета не по жвалах здобич зловить.

Таки глистами зазіхання в нас кишать
зневага та уявлення пихато-гонорові.
Не встигли виповзти одні гнилоголові,
вже нові лупляться й про себе верещать.

Задля кількох квіток ми ладні столочити ниву,
усе замацати, все заялозити квапливо,
щоб як не проковтнуть, то хоч би надкусить,

аж плюндрування брухт нам в очі закурить
й не згубим самовпевненістю ковані підкови...

Але чому старими йдем – не по дорогах нових?

VII

**Але чому старими йдемо – не по дорогах нових,
що до уваги й розуміння нас ведуть,
де за грабунок душ нам взятись не дадуть
ані безкарність чину, ні удачі випадковість?**

Бо миттю там із нас, як парші, опадуть
всі брязкальця словесні

та відзнаки всі службові –
розвінчаних безжалісно із самих виняткових
віч-на-віч з власною нікчемністю зведуть.

Бездушні, мов комах порожньотілі трупи,
За звичкою ми звичці коримося звично тупо,
Вовтузячись в мерзоті звичних нечистот.

А стрінемо в пустелі ницості серед зарази
високогір'я духа чи цнотливості оазис, –
Раз в раз минаєм їх, злякавшись турбот.

VIII

Раз в раз минаєм їх, злякавшись турбот,
але тривожні й досі нерозв'язані питання
глузують з нас і нашого тхорячого мовчання
та наших марних ліліпутячих гризот.

Паралізовані бридкими спазмами вагання,
масним карбованцем заклеївши свій рот,
обачно золотять послужливе перо,
немов корову, доячи духовне відмирання.

Хоч сонце визнання на мій не зійде пруг,
і тільки марноти пісок мій оре плуг,
і не вгамоване жадання немічної плоті, –

свій світ оберігати мушу від іржі
і проти волі вік одведений дожить,
одкривши настіж душу смутку,

дріб'язкам, нудоті.

IX

Одкривши настіж душу смутку,

дріб'язкам, нудоті

себе в собі ніяк не віднайти,
бо світлу далину нам видно з висоти,
під ноги тільки дивляться, загрузнувши в болоті.

Обтяжливо щодня тинялись без мети
і безпритульним серцем

проклинати безтурботність.

Неначе допит, тягнеться докучлива самотність –
дверей багато, та не вийти, не ввійти.

Мов кола на воді, одноманітні дні зникають.
І знов поза подіями, від дійсності аж скраю
теребим заміри й рішучість нетривку...

Не пригинаючись, пихато через нас пролазять
нахабні пройди, шахраї і примітивні блазні,
для величі лишаєм шпарочку вузьку.

Х

Для величі лишаєм шпарочку вузьку,
щоб і її примусити принижено згинатись.
І навіть рибку зварим золоту, щоб юшку мати,
затопчемо бездумно райдужну луску.

Байдужість наша вивела покори постулати,
корисливості аксіому беручку.
Делікатесному своєму язичку
завдячив смертю соловей, народжений співати.

Старанням селекціонерів думки позростала
декоративна різновидність інтелектуалів
й пасеться залюбки на преси моріжку.

Так од сліпучих правди сонць в задуху вогку ночі,
що поглинає, мов статеві органи жіночі,—
жадання тягнуть нас, як псів на мотузку.

XI

Жадання тягнуть нас, як псів на мотузку,
повз балагани розмальовані псевдокультури.
Впираємось мляво й плетемось понуро,
крізь торжище ідей проклавши хвійний курс.

І густо пофарбовані в густий казенний сурик,
ми розрізнитимемось назвами фігур –
на істину ж навісять щільний абажур,
перезирнувшись значно, втаємничені авгури.

Нас за хвости інстинкти постягали із висот
отари звироднілих множити істот,
топитися безглуздо у злягань липкому поті,

щоб і вони також од скверни не втекли
й так само, як і ми, приречено брели
етапами розчарувань і скорення підлоті.

ХІІ

Етапами розчарувань і скорення підлоті

дійшла кінця свого вже не одна душа...

Святенникам, що крадькома грішать,
і виснаженій працею затурканій голоті,

міліардеру й тому, в кого ні гроша,
хто Будді ревно молиться або святій суботі, –
всім прийдеться в свій час

та відійти в поля скорботні,
обдурить всіх надія на рятунку шанс.

Не вміємо ми плевели від зерен одділяти
і гідно не померлих, а живих ушанувати,
випалюючи зло безжалісним вогнем.

А вміємо серед живих живими прикидатись,
згасивши нерозважно сонце не одне
над нашого життя скупого сірим днем.

ХІІІ

Над нашого життя скупого сірим днем

з'явилася зловісна самознищення комета:
спустошена людською сараною, мчить планета,
за нею шлейфом небо тягнеться брудне;

настромлена, мов яблуко,

на мертву сталь багнета

тривожно жде, хто перший згубу ворухне, –
й нарешті, небуттям розтрошена, засне
для перфокартних спогадів у робота-поета.

А залишки суспільства в сутінки печер
лякливими сховаються надовго кажанами...

Та поки іще зорі ясні світяться над нами,

і радістю буття бринить наш кожен нерв,
нехай нікому апокаліптичну грати драму
на мить хоча б шалений намір не сядне.

XIV

На мить хоча б шалений намір не сяйне
відкинути брехню, яка в традицію згусає
і вільно дихати, і повно жити заважає,
народжених літять до плазування гне.

Караємось організованим в казарму раєм,
тріпочемось між нами ж сплетених тенет.
Підсліпкуватий піп до смерті не збагне,
з купелі із водою що він виливає.

Чим більш хирієм, тим більше прагнемо химер.
Так модно стало сумніватися тепер,
легкий в розумуванні віднаходити наркотик.

Хоча вінчає слава вірних не завжди,
для майбуття готові їх рідкі ряди,
як вмерти, то – під прапором або на ешафоті.

XV

Як вмерти, то – під прапором або на ешафоті,
зустріти радісно анігіляцій мить
всі зобов'язані перед собою ми
велінням духа й суттю перебірливої плоті.

Не захистити мрії кволими грудьми
рожевих марновірств,
навикши потурать бридоті,
бо самоспалюємось ми в безглуздому польоті
до зір сліпих, що мруть оздобою пільми.

Та будьмо гордими!

Щоб навіть у нікчемному падінні
яскраве світло в грудях зберегти.
Світімось маяками! Хай прийдешні покоління,
переступивши легко через нашу поступовість,
промовлять радісно з своєї висоти:
“З’явилися на білий світ усі ми, як онова”.

XVI

**З'явилися на білий світ усі ми, як онова,
Для радощів життя, страждання і тривоги.
Навіщо ж серце повнить вигаданий бог
Екстазом самозречення й жорстокістю любові?
Ми віддані тобі, щоденна боротьбо!
Нуртує жадоба у кожному нашій вчинку й слові.
Але чому старими йдемо – не по дорогах нових,
Раз в раз минаєм їх, злякавшись турбот?
Одкривши настіж душу смутку,
дріб'язкам, нудоті,
Для величі лишаєм шпарочку вузьку.
Жадання тягнуть нас, як псів на мотузку,
Етапами розчарувань і скорення підлоті.
Над нашого життя скупого сірим днем
На мить хоча б шалений намір не сяйне,
Як вмерти, то – під прапором або на ешафоті.**

15.10 – 1.XI.1977

Книга шоста:

Поеми

*Подіям строфи замалі,
Для правди вірші надто тіні...
Кость Шишко*

НІЧ ГЕНІЯ

(Розділ із поеми про Леонардо да Вінчі)

Народження і смерть – дві неповторні миті,
життя людського зачин і кінець,
ті двері, що живому тільки раз відкриті.

Та цей закон порушує митець:
народженням новим людину воскрешає
його натхненний пензель чи різець.

І образ створений вже старості не знає,
йде крізь віки і в пам'ять поколінь
живим для всіх живих сучасником вступає.

Не гасне дума на його чолі,
яку увіковічнює безсмертний геній
в веселці барв, в єднанні віщих слів.

Зникає назавжди з його життя буденність.
Досягнення високого зразок,
воно освітлює діла наші щоденні...

Так думав він. “Іще один мазок,
довершений мазок – і оживе картина –
нелегкого шляху вагомий крок...”

А за вікном повільно загасала днина,
і гучно монастирський дзвін скликав
до молитов ченців воронячу родину.

Вже виднокрай на заході палав
рожевим одблиском тужливого прощання
із днем, що з чаші неба витікав.

“Як швидко час летить, проведений в шуканні
чітких виразних ліній, барв живих!
Як поглинають силу марні поривання!

А сумніви!.. Та хто не знає їх,
чи той висот зугарен досягнути,
приречений легких шукати втіх?

Коли в незнання творчий дух замкнуто,
він, мов сліпець, блукає між речей,
їх скритий смисл не в змозі в них збагнути.

Високому знанню – висока й честь!
У берегах життя, яскравих і барвистих,
дзеркальна річка мудрості тече.

В ній відображення його, правдиве й чисте.
Але, бува, під злополуч дощем
її часом туманить сумнів млистій...

Та в сумнівах ми впевненість знайдем!
Хоч світло й тьма в одвічному двобої,
та ніч завжди замінюється днем.

Лише метелик легковажний свічку з лою
за сонця квітку золоту вважав,
і був покараний своєю глупотою.

Ледачу бритву знищила іржа.
В сліпій ретельності струмок все гріб до себе
і став кублом для гадини та жаб.

Одним тільки орлам одкритий простір неба,
допитливим очам – скарбниці таємниць,
достойному підносить кубок Геба.

Хто ж перед золотом клякає ниць,
хто сіє чорну смерть заради багрянлиці,
хто вільний дух замкнув в імлі темниць, –

мізерна слава тішить вас, немов блудниця –
супутниця багатства і брехні,
в чий утробі лише смерть чаїться.

Чим одплатили ви, скажіть, мені
за те, що мій талант сіяв над вами
і був оздобою порожніх ваших днів?

Втягали засліпить святенності вогнями
обдурений і скривджений народ
ви геніїв до позолоченої ями

різцем і пензлем, циркулем й пером
у зведених в кривавій праці залах
прославити розпусництво нероб.

Пустого славослав'я червами вгризались
в серця, в яких довірливість знайшли,
і їхні крила нишком підтинали,

щоб і вони від скверни не втекли,
а пересиченим вкрашали насолоду
й приправою до хтивості були...”

“Мессір, я мушу йти. Вже засина природа,
скрізь стелить ніч свою тривожну тінь,
а вас, як бачу, тьма на роздуми наводить,” –

озвалась жінка. В темряві густій
вона вже довго мовчазна сиділа
і віддавалась плину тихих мрій:

“Вирує й клекотить у цій людині сила,
як водоспад, що рине із вершин
і райдужним розбризкується пилом,

а дух витає, мов орел, один
над долами, де індики панують,
й спокійну річку любить селянин...”

Він підійшов до неї. “Монна подарує
за прикру неухвалюваність мою?
Хай пензель не в руці, я вас завжди малюю,

й тоді, коли задуманий стою,
й тоді, коли склепляє сном Гіпноз повіки,
й тоді, коли печалюсь чи сміюсь,

щоб образ ваш усіх вчаровував довіку!..”

Липень, 1962

СЕРЦЕ МАТЕРІ

У ньому ятраться сім ран:
що перша – то від багнета
тотальної русифікації,
що друга – від наркологічного
шприця самозабуття та зречення,
що третя – завдана обухом м'ясоруба,
котрий оббирає Україну, лишаючи аборигенам
лише роги та ратиці,
а четверта – проштрикнута шпилькою
вульгаризації культури,
а п'ята – серпом оскоплення
та відкорінювання хлібороба
від землі та осмисленої праці,
ще й шоста – жалом блюзнірства
доморощених лакуз,
та сьома – тисячосічним мечем Чорнобиля,
котрий вразив нас і вражатиме
нашу будуччину.

I

Кров'ю захід обривкав сніг.
До ніг
білим пуделем лашиться вітер.
Світе!
Мій ясний світе!
Все ж, як самотньо на ньому
тому,
в кого серце любов'ю не обігріте!
От і волаю у чорну безмеж:

– Де ж?..
Де ж у твоїх очах обіцяне літо?
Де чистий ставок
і тихий садок?
Де радісний дощ зірок,
що об ночі асфальт
розбивається блиском?
Близько...
Так близько лунають кроки.
Кроки...
Кроки...
Близько підходить хтось
сизоокий.
За боки береться,
сміється:
– Ха-ха-ха!
Що за доля лиха –
заблукала блоха на краю кожуха.
– Ха-ха-ха!
Холодні вістря в гаряче вп'ялися серце.
– Хай вмре цей!
Вмер він тієї ж короткої миті...
На вітті
ще тремтів останній листочок надії.
На віях
ще бриніла
сльози перлина єдина,
та трагічно невтримна хвилина
саянула та й згасла –
й пільма над душею зімкнулась
густіша машинного масла...

За прясла
сну безмежного
сіла бабуся.
Корюся їй, білій, як безнадія.
Вієм волаю:
– О змилосердтесь
і підніміть мої вії,
щоб у землю не повростали.
Стали.
Не чують наче.
Плачу:
– Я ж приходу Її не побачу!
Невже тут немає нікого
свого?
Спинились:
– Дивак незрячий.
Дивились:
– Ну й що ж тут такого?
Старезна баба
і дівчина зовсім негарна...
Марно!
Марно?!
І ще раз благаю:
– Будь ласка!..
– Це казка.
– Казка?
– Казка!
“Жила красуня на високій скелі
в осяйній оселі,
а долу
в пилу і знемозі

лицар на дорозі.
Про його даремні муки
крячуть круки...
Круки...
А красуня від розпуки
не ламає руки.
Тільки круки,
крячуть круки,
чорні круки.
Та келихів лунає передзвін:
-Дзвін-дзвін,
дзень-дзень-дзінь.
Хтось до милих колін
молитовно припав,
а ледь згаснув день,
біля білих грудей
інший, втіхою втомлений, спав.
Спав...
Не прокинувся він,
та знов келихів чувсь передзвін:
– Дзень-дзень-дзінь!...”
– Годі,будь ласка!
– Це – казка.
– Це – всього-навсього казка.
– Та звідки цей брязкіт?
В’язка ключів?
Од темниці?
Криця скрегоче,
рипить...
– Пить!
– Дайте пить!

Виводять із ночі.

– Очі, очі!

Невже ви назавше осліпли?..

(Хлипав хтось ледве-ледве,

так тихо

сміхом чиясь безжурність пробігла...)

– Виглянь!

Ще раз хоч виглянь,

Поки я не осліп навіки!

Вікон жовті квадрати,

мов карти.

Не варто з азартом:

немає щасливої карти

в колоді...

– Годі! –

Це каже моя безнадія:

– Не вмієш ти грати –

за грати

твого нудного смутку!

Як незабудка,

клаптик блакитного неба...

І матері ласка...

І спогад про тебе...

Не треба!

Мені більш нічого не треба! –

Хрипить

душі смертельно вранений лебідь:

– Не трееебааа!...

Сором,

актори!

Корчитесь в муках уявних?

А я вам
нічим не заперечу.
Я плечі схилю,
відійду у самотність,
як в тінь...
А в тім...
У тебе якась незрозуміла мова,
слово,
немов у сарафан, убране.
Кохана!
Наша ненька не так говорила.
Мила!
Ти загубила
дарунок безцінний –
віно своє занедбала.
Ти не впізнала,
хто за тебе вмирав
на списках синього жалю?
Конвалій і неба
невже ж то не треба
для тебе?
Конвалій і неба!
Не треба?
Гаразд, не буду!..
Ех, люди!
І хто їх осудить?
Серце розбудять,
а потім остудять,
забувши свічку на вітрі...
Хитрі!

Які ж бо хитрі!
А згасне – огудять.
Це ж – люди.
Ще й хитрі...
Захлинулась в істериці фраза:
– Образа!
Жорстока образа!
І плазом
провина повзла, ніби гусинь.
В усі:
– Мусиш забути її,
коритися волі.
Доля ж –
котом упіймана мишка:
служба і ліжко,
й до ліжка
красномовності трішки
та смішків.
Тихше!
Хочеш, ми станем травою?
З тобою шептатимем
те лиш,
що вітер нашепче...
Легше?
Правда, що легше
перекотиполю? –
Без болю
край свій воно покидає...
А дубу?
Хіба нелиню так уже й люблю,
коли його буря згинає?
Не знаєш?

Та він про своє говорить...
Горе?
Ні, не про горе!
Він кипить, наче море,
і згадує...
Мабуть, минуле...
Не чула?
Ти *н і ч о г о* не чула!
А трава
про те, що їй скажуть,
лопоче
з узбоччя.
Не хочеш травною стати?
Топтати, кажеш, буде усякий?
Подякуй,
коли не скубстиме.
Нестиму
в серці Її!
Невгасимо ж
Її і тебе я кохаю.
Знаю!
Єством усім знаю,
коли б ви так кохали,
мали б Її
від роду нам дану.
Рана,
велика кривава рана
на душу цілу ятриться.
Сестрице!
Чому ж ти втікала,
як жала,

огидні отруйні жала
в серце брата всотались
і образ Її видирали?
А ти ж про це знала!
Знала
й мовчала?!
Та я тобі все дарую.
Всує не буду тебе проклинати.
Кате!
Мій ясноокий,
мій ніжний кате!
Про Матір,
хочеш, тобі на прощання
востаннє
давню повім легенду?
Ген, де
гори предвічні синіють,
вдова Марія
жила-поживала.
Мала
двох синочків і дочку
у хаті, що на горбочку,
у вишневому садочку,
і лиха-біди не знала.
Притягся здалеку зайда проклятий,
ночувати у світлу всунувся хату...
Увечері
старший синочок
в шиночку
із гостем пропив сорочку.
А ледь зайнялося на ранок,

гість і Ганну,
сестру,
опоганив.

Вже втрюх заходилися пити,
бити Марію й корити:

– Мати, мати!

Краще б тобі, мати,
нас було не мати!

Ми хочемо, мати,
“свободними” стати.

Забирайся з хати
розуму питати.

І пішла Марія з торбами
попід тинами,
навіть слід той згинув...

Що із найменшим сином?

Він собі плакав тихенько,
маленький.

Боявсь боронити неньку
стареньку.

Боявся, боявся –
при зайдах

в наймах
зостався...

Кохана!

Хіба по рідні ми цигани?

Ми ж по землях чужих не кочуєм,
не ночуєм в хлівах

у будь-кого.

Чому ж ми не маєм нічого
свого?

Тільки спогад...
Спогад...
Та й той
закаляний і напівстертий.
Померти?
Безслідно померти,
як інки вмирили...
Але
ти не хочеш вмирати
з братом?
Безмежної ночі
не хочеш?..
Як у гнилої груші,
душі.
Струшуй їх, вітре,
струшуй!
А я радіти хоч з того мушу,
що в землю ми ляжемо гноєм
з тобою...
Де ж
прийдешнього покоління
неялове насіння?
– Де ж?!
Волаю у чорну безмеж.

II

Над кам'яними лишаями міст –
твіст!
Твіст!!
Твіст!!!
Розріджене світло

цідять неони.
І епігони –
сотні,
тисячі тисяч,
мільйони
в погоні.
В погоні!
Хто оборонить?
Із саксофону
слимаком виповз лабух.
– Баба!
Погляньте –
голая баба!
Потягнулись клешнею,
потворною, ніби у краба.
Це – щирість,
божевільна, як Маргарита,
вити бігла:
– Я задушила дитину!
Кайданами!
Мов по лезу бритви
босими йшла ногами.
Каменем крик ударив у спину:
– Хай гине!
Хай гине!
Біля ніг моїх впала –
пропала.
Ніби в плащ, запнулися в тіні
сині,
злилися до купи,
у стадо.

Раді.
Ой, які ж раді!
І сараною лізли –
гризли, гризли, гризли
і сад вишневий, і калину...
– Хай гине!
Хай гине!
Ми дужі!
Ми в купі.
І розум, і глупість –
усе у нас спільне:
ми вільні!
Хай сяють усюди неони!
Хай верещать саксофони!
Хай все обіймуть бетони!
Ми – епігони!
Ми – епігони!
Нас тисячі!
Нас мільйони!
Нам нема міри!
Ми вирвем усе неповторне,
несхоже.
Ми можем.
Стандартними мозок напхаєм думками.
Об камінь
усіх, хто не хоче,
та інших!
Вішать!
Вішать!
Кому сниться наша поразка?
Це – казка!

Казка!!
Казка!!!

Ш

Ми ж – гуманісти.
Шана нам!
Одного витягнем з лайна,
а в демагогії утопим двісті...
Ми чисті.
Ми не замараєм руки в крові.
Слова любові,
як мед,
в нас капають із уст.
Та звідкіль хруст?
Скелетів хруст?
Невже з Сибіру?
Хто повірить?
Хіба лиш дурень.
Тюрем мури?
Та грець із вами!
Хіба то камінь?
Хіба то грати?
Піклуватись ми маєм про єдине.
Україна?
А де й коли була така країна?
І хто про неї знає?
Її немає!
Не було й немає.
І навіщо їй насправді бути?
Що за смуток?
Буржуазний смуток!

Час його позбутись
і збагнути,
що струмки в ріку,
а ріки в море
усі стікаються.
Хіба в тім горе,
якщо у морі
якоїсь річечки не дошукаються?
Вона, бач, розчинилася і зникла...
Невже не звикли,
невже ви досі ще не звикли,
що українцями умовно називаєтесь?
Звикаєте?
Щось довго ви звикаєте!
Пора й поквипитись.
Ми лапи всім,
усім тим обрубавемо,
хто тягнеться до самостійності.
Безнадійності
пора ваш запал остудити.
Як світити,
ми й сонцю накажем.
Аякже, аякже!
Та встане воно
червоно
вранці –
вибухнуть протуберанці,
і повстанці
візьмуть в руки вила...
Сила.
І яка жахлива сила!

Угодовець засміється:
– Знову кров проллється,
кров невинна.
А хіба за Україну?..

IV

– Сину! Сину!
Чи любив Її єдину?
Гнув я спину,
ковтав кпини.
Він камнем взявся по коліна...
– Чи пісні Її співаєш?
– Лаю, лаю,
як годину вільну маю.
До грудей вже камінь підступає...
– Чи хоч день зажив ти волі?
– ?!
Колір крові пурпуровий.
Він гранітні зморщив брови,
схилив чоло в зажурі...
– Дурень, дурень!
Навіщо серце я скришив
об душі з каменю глухого?
І для кого?
Задля кого?
Для вбогих духом і рабів!
А я любив вас, недолугі!
Я вас любив,
покірні, розторопні слуги
своїх лукавих хазяїв!
Для вас життя своє зложив.

Спалив,
розтлив
бентежну душу
і думи щирі розгубив.
А вам і байдуже,
ледачі!
Плачу, плачу,
бо не переінакшу
вашу непотрібну вдачу,
і не бачу,
куди вже далі вас вести,
які мости
вам будувати...
Проклинати?
А за віщо проклинати
вас –
не хазяїв своєї хати?
Я мушу плакати
й конати,
і плекати
яскравий спогад у душі.
Його лишив
той час, коли були ви люди,
а не юди.
Хай вам судом
минуле ваше буде!
Ех, паскуди!
Невже повсюди?
Потрібно суду.
Суду!
Можливо, ми когось і збудим,

і з ваших душ сірої глини
виліпим образ Її...
України?
Так!
України!
Ми ж не підпільна організація.
Ми – нація!
Ми – все ж таки нація!

Січень-березень 1965 року.

МІЙ ВОРОН

У глуху північну пору
скрізь стояв гнітючий морок.
Хтось постукався знадвору,
причаївшись за вікном,
і прокаркав: “Неверморе
не вернеш, що втратив вчора...”
І крило простерлось чорне
над моїм блідим чолом.
Я спитав в імлі німої:
“Хто говорить тут зі мною?
Хто мене вінчає з горем,
серце гасячи крилом?..”
Згусток темені нічної,
як шматок смоли, густої
я крізь тьмяне вгледів скло
і почув: “Це я, твій ворон!”

Враз він виник біля столу –
й пройнялося серце болем,
опустив я вічі долу
і тривожно запитав:
“Гостю змучених і кволих
з жаским іменем Ніколи,
чи душа моя – це поле,
де кукіль один зростав,
і з’явився ти до мене,
бо майбутнє й сьогодні
у безвихідності коло
нерозважно я вписав?..”

“Вже твої так склались гени,
щоб ти жив життям нужденним”, –
глухо гість мій проказав
й кинув вилущений колос.

Затаївши в грудях муку,
я простяг тремтячу руку,
колос, що з сухим впав стуком,
підійняти захотів.

Але гримнув голос крука:

“Ти береш свою розпуку,
щоб гірку пізнати науку
марно страчених життів!
Хто піддатливий, як глина,
мало схожий на людину.

Дріб’язку нікчемним бруком
шлях непевний ти мостив.

Жив захланно, половинно
й прометеєву іскрину
сам в собі занапастив
нищих слів порожнім звуком”.

Втупившись в закислі зікра,
прошептав я: “Гостю прикрий,
поясни мені без крику,
в чім причина кволих дій...”
Він змигнув важким повіком:
“Я її достатньо викрив.
Треба бути чоловіком,
а не колом на воді...
Скрізь ти уникав змагання,
а химерні поривання –
лиш ознака твого віку.
Хто ж у роки молоді,
підігрітий ледь бажанням,
повного жде осягання, –
ловить тіні лиш бліді,
в забутті шукає ліки...”

Слухав мовчки напівсонний
я базікання ворони,
завченим повчальним тоном
хрипко сказані слова:
“...неохочих доля гонить
од народження до скону
і про радощі полону
їх примушує співать.
Хто ж обтяжливу кормигу
добровільно сам подвигав,
раде тим і жінки лоно,
й щедрий збір несуть жнива.
Не навчать премудрі книги
мертвому надати вигляд,
котрий має плоть жива
й сонце влить в камінні грона...”

Відвернувшись од прояви,
я подумав: “Дійсно, мляво
я вовтузивсь лиш в уяві,
відставав од тих, що йдуть.
І горів не так яскраво,
й зоряний свій час прогавив,
і не наздогнавши слави,
обминуть не зміг біду.
Все ж, і наче докір, голий
я тамую серця голод.
Гинучи від спраги навіть,
Інших до джерел веду...”
Та не встиг подати голос –
ворон зник, лишивши колос –
невеселих моїх дум невеселую оправу.

1968–1977

Книга сьома:

Документи

*На ворогів не шлю війну
На їх помщуся їхнім щастям...
Кость Шишко*

ПРОТОКОЛ №9

партійних зборів первинної партійної організації
Волинському обкому ЛКСМУ*

від 20 вересня 1965 року

Всього на обліку членів КПРС – 16 чол.,

присутніх – 11 чол.

відсутніх з поважних причин – 5 чол.,

кандидатів в члени КПРС – 3 чол.

Голова зборів тов. **Онуфрійчук М. А.**

Секретар зборів тов. **Пономарьов А. І.**

Повістка денна:

1. Про антирадянські прояви в національному питанні
комуніста Шишка К. Т. і його даліше перебування в рядах
КПРС.

СЛУХАЛИ: Комуніста, члена бюро первинної
партійної організації обкому ЛКСМУ тов. **Онуфрійчука**
М. А., який інформував присутніх про діяльність тов.
Шишка, несумісну з високим званням комуніста,
комсомольського працівника.

Тов. Шишко, випускник Луцького педагогічного
інституту, потрапив під вплив викладача цього ж
інституту громадянина Іващенко і допомагав йому
пропагувати націоналістичні ідеї. Це, зокрема, знайшло
своє відображення у таких віршах, як “Зовнішньому
Києву” та поемі “Дума про матір”, які пройняті
націоналістичними ідеями, закликами до відокремлення
Української РСР від Радянського Союзу, закликами до
боротьби за “самостійну Україну”. Вірші ці, як розповідав
сам Шишко, він показував колегам по інституту. Однак
вони їх не схвалили. Проте, це не стало уроком для тов.
Шишка. Він і надалі продовжував підтримувати активні
зв’язки з громадянином Іващенко, захоплюватись
гнилими ідеями українських буржуазних націоналістів.

На бюро Волинського обкому ЛКСМУ 17 вересня 1965 року за ідейну дволикість, антирадянські прояви, пропаганду буржуазного націоналізму член ВЛКСМ, працівник апарату Волинського обкому ЛКСМУ тов. Шишко був звільнений з роботи і виключений з рядів Ленінського комсомолу. Бюро обкому ЛКСМУ, зважаючи на те, що тов. Шишко розповів усе на слідстві і повернув заборонену літературу, і не притягається до карної відповідальності, доручило членам бюро обкому ЛКСМУ мені і тов. Кривцуну допомогти тов. Шишку трудовлаштуватись на одному з промислових підприємств м. Луцька. Бюро обкому ЛКСМУ доручило мені доповісти комуністам нашої парторганізації на партійних зборах про прояви буржуазного націоналізму з боку тов. Шишка.

Шишко: Все, що сказав тов. Онуфрійчук, правильно. З усім погоджуюсь.

Питання до т. Шишка:

Тов. СТЕГНІЙ: Що тебе спонукало до такої діяльності?

Т. ШИШКО: На все йшов свідомо, не заради гриму. Все, що відбувалось в країні, сприймав суб'єктивно. В містах нашої республіки більшість населення розмовляє на російській мові. Люди, з якими я вчився разом у школі, теж розмовляють по-російськи. Чому жоден росіянин, який приїздить на Україну, не вивчає українську мову? Я трактував це, як прояв великодержавного шовінізму.

Тов. СТЕГНІЙ: Яким чином ти хотів вирішити так зване “національне питання”?

Т. ШИШКО: Відповідь на це дають уривки з поезій, які зачитав тов. Онуфрійчук. Більше нічого додати не можу.

Тов. ОНУФРІЙЧУК: Ти говори не взагалі, а називай цифри, факти, які свідчать про нівеляцію української мови. Ти робив такий аналіз? Можеш нас повідомити про такий стан хоч в одному з міст України і зокрема Волині?

Ти знаєш політику нашої партії з національного питання. Партія ніколи не підтримувала і вела боротьбу з окремими проявами як великошовіністичного, так і дрібнобуржуазного націоналістичного характеру.

Чому ти не використав свої знання цього питання (тільки у вузі ти 5 років його вивчав), свою посаду для боротьби з тими окремими проявами, які, можливо, й мали місце у висловлюваннях окремих осіб. Чому ти діяв в цьому питанні не з позицій марксизму-ленінізму, КПРС, членом якої ти є?

Т. ШИШКО: В Програмі КПРС сказано, що з розвитком нових суспільних відносин будуть поступово стиратись національні особливості. Хочу зауважити, як я трактував цей момент. У нас на Заході в містах не було навіть вивісок на українській мові. Зараз ці вивіски з'явилися. Однак, це – напівзаходи. Які б вони не були, українська нація приречена до нівеляції. Так я розумів усе це, і в мене народився нездоровий протест. Крім того, зараз дуже змінилась українська мова. Пишуть не так, як говорять, а говорять не так, як пишуть. Пишуть твори художні мовою, якою ніхто не говорить.

Тов. ОНУФРІЙЧУК: Виходить, що за часів перебування українського народу під іноземним гнітом, українська мова не була приречена до нівеляції, а зараз приречена? По-друге, є ж різниця між літературною і розмовною мовами. Вони ніколи не були тотожними.

Тов. ШАВРАЦЬКИЙ: Який вплив Іващенко на написання цих націоналістичних поезій і його оцінка?

Т. ШИШКО: До написання цих речей мене підштовхнула та література, яку дав Іващенко. Оцінив він їх позитивно.

Тов. ШАВРАЦЬКИЙ: Що ви мали на увазі в кінцевому результаті?

Т. ШИШКО: У нас були такі балачки. В Африканських країнах, мовляв, не було ніякої надії стати

незалежний. Лише коли вони на повний голос заявили про себе з допомогою націоналістичного руху, це допомогло їм визволитись. Отже, висновок: піднімаючи національне питання, ми зможемо добитись самостійності України.

Тов. ОНУФРІЙЧУК: Народи ведуть не націоналістичний, а національно-визвольний рух, який підтримує

Все прогресивне людство. Пора ці речі знати.

Тов. ПЛАТОНОВА: Що вплинуло на те, що зараз ти по-іншому розумієш свої вчинки?

Т. ШИШКО: Я мав досить часу, коли давав покази в органах, зробив певні висновки. Мені були доведені вагомі докази, які заперечували мої хибні погляди.

Кандидат в члени КПРС тов. РИСАК: З ким ділився своїми сумнівами відносно нівеляції української мови тощо?

Т. ШИШКО: Тільки з Івашенком.

Тов. ШАВРАЦЬКИЙ: На якому ґрунті відбувалися ці зустрічі з Івашенком?

Т. ШИШКО: Я добре знав його. Ще в інституті брав участь у літературному об'єднанні, яким керував Івашенко. Він прихильно ставився до моїх літературних спроб. Звідси все й почалось.

Тов. ОНУФРІЙЧУК: Як розцінюєш свою поведінку?

Т. ШИШКО: Безумовно, мені не місце в рядах КПРС.

В и с т у п и л и:

Комуніст тов. ПЛАТОНОВА В. С. Дуже неприємно, що в наш час трапляються такі випадки, і ще більш неприємно, що це відбулось у нашій партійній організації. Мені здається, що всім комуністам ясні причини, які штовхнули Костю на цей хибний шлях. Закінчив він радянську школу, радянський вуз, виховувався в сім'ї простій, роботящій – і раптом в його голові народились такі гнилі думки. Думаю: чому людина розумна, начитана, з вищою освітою – і смакувала самі промахи, які іноді

трапляються, не використовувала своїх прав і обов'язків ліквідувати ці недоліки? Чому тов. Шишко не згадав Ярослава Галана, якого по-звірячому вбили за проданці українського народу – українські націоналісти. І він, Шишко, своїми вчинками постав в один ряд з цими покидьками. Як він міг поєднувати в собі ті погляди з роботою в апараті обкому ЛКСМУ? В нашому колективі до т. Шишка ніхто не ставився вороже, але він ні з ким не ділився своїми сумнівами. Ясно, товариші, що дії т. Шишка не сумісні з діями члена Ленінської партії. Явношу пропозицію – виключити комуніста т. Шишка з лав Комуністичної партії Радянського Союзу.

Комуніст тов. ШАВРАЦЬКИЙ Є. І. Тяжко, товариші, говорити про випадок, який трапився в нашій партійній організації. Коли стало відомо про діяльність т. Шишка, ніхто одразу не міг повірити. Людина грамотна, освічена, працівник обкому комсомолу – і раптом такі ідейні переконання, несумісні з званням комуніста. В моїй свідомості не вкладається, як можна було стати на цей шлях, зрадити високому обов'язку комуніста, комсомольського працівника. Моя думка – не місце тов. Шишку в партії.

Комуніст тов. БІЛТЮК: Я недавно працюю в апараті обкому комсомолу і стою на обліку в первинній партійній організації, але давно знаю майже всіх товаришів. Нещодавно демобілізувався з лав Радянської Армії. Наша Армія пильно стоїть на варті миру, ворог – імперіалізм, робить багато провокацій. Це – ворог зовнішній. Але є ще недобитки українського буржуазного націоналізму, які не забули про ідею маньяків – насадити свою волю народу, створити “свою самостійну Україну”. Вони не мають твердого ґрунту під собою. Народ ніколи не підтримував і не підтримує цих брудних ідей. Я – за виключення т. Шишка з лав Комуністичної партії Радянського Союзу.

Комуніст тов. ПОНОМАРЬОВ А. І.: В комуністів не може бути іншої думки, товариші, ніж та, яку висловила комуніст тов. Платонова. Дії і вчинки т. Шишка не сумісні з високим званням комуніста. Як можна бути вожаком молоді, виховувати молодь в комуністичному дусі, і в той же час носити в собі такі думки, такі чужі, ворожі нашим переконанням, нашій ідеології, нашій роботі. Т. Шишко працював в нашому відділі. Але він жодного разу не звертався до когось з товаришів з тим чи іншим питанням, яке його хвилювало і було в деякій мірі незрозумілим. Випадок, який трапився з т. Шишком, повинен стати суворим уроком для нашої партійної організації, для кожного комуніста. Т. Шишко не має далі морального права перебувати в партії. Я – за те, щоб т. Шишка виключити з рядів КПРС.

Комуніст тов. ПЕРЕДЕРІЙ Ю. Я недавно повернувся з Армії. Зі мною служили товариші і з Росії, і з Прибалтики – з усіх кінців нашої країни. І всі ми жили однією дружною сім'єю.

Товариші любили, коли я співав їм українські пісні, вони в свою чергу, навчали мене своїх. В Армії я з допомогою одного марійця вивчив марійську мову. Ні в кого й думки не було, що нас, українців, принижують, як це трактує в своїх віршах т. Шишко. Приєднуюсь до думки товаришів – виключити т. Шишка з партії.

Комуніст тов. СТЕГНІЙ В: Важко знайти слова, щоб говорити сьогодні про т. Шишка, який працював поруч з нами. Скажу одне – не місце таким людям в партії.

Комуніст тов. СТАМБУЛЬСЬКИЙ Е. С.: Ми знали т. Шишка, як скромного, ввічливого товариша, який намагався виконати те, що йому доручали. Але як міг він робити одне, а думати зовсім інше? Як міг приходити на роботу в обком ЛКСМУ, а в душі носити ті націоналістичні думки, які вилились в його віршах? Виключити з партії – така моя думка.

Комуніст тов. КОЗАК О.: Повинна сказати – не вірилось, що т. Шишка може засмоктати це болото. Я теж місцева, як і Шишко. Знаю, що робили тут українські буржуазні націоналісти, як лютували вони. Партія не може терпіти, щоб такі люди ганьбили її ряди. Виключити.

Комуніст тов. ЮХИМЧУК Р. О.: Приєднуюсь до товаришів, які внесли пропозицію про виключення т. Шишка з рядів комуністичної партії. Таким, як т. Шишко, не місце в рядах нашої партії.

Комуніст тов. ОНУФРІЙЧУК М. А.: Той вчинок, до якого дійшов комуніст т. Шишко, говорить про те, що йому не місце в партії. Факти говорять за себе. Ми добре знаємо, як українські буржуазні націоналісти – запродавці нашого народу – проливали кров ні в чому не винних людей. Моє дитинство припало на той час. Пам'ятаю, як одну ніч лютують бандерівці і знищують поляків, на другу ніч – поляки вбивають українців. Така національна ворожнеча була вигідна гітлерівцям, щоб тримати слов'янські народи в покорі. Нема такої сім'ї, в якій б війна не вирвала близької людини. Якщо не гітлерівці вбили, то приклали свою брудну руку українські буржуазні націоналісти. Наші батьки тоді зуміли правильно визначити, хто друг, а хто ворог. Допомогали військовополоненим, партизанам, самі брали участь у підпільній боротьбі, партизанських загонах, армії. В нас, на радянській землі, на землі Радянської України, люди добре розуміють, що дала радянська влада. Багато дала вона і тов. Шишку. А чим він їй віддячив? Нічим. Тим більше, він зганьбив честь радянського громадянина і нашої партії, комсомолу. Не місце т. Шишку в партії, **не місце йому і в школі**, хоча він має диплом про закінчення педвузу, позаяк т. Шишку не можна довірити **виховання підростаючого покоління** (виділення моє – **А. Я.**), нашої зміни, нашої надії. Я за те, щоб комуніста Шишка виключити з рядів КПРС.

Т. ШИШКО: Іншого рішення і бути не може. Здогадувався, що таке ставлення до моєї поведінки, до тих думок, що завели у ворожий табір – цілком заслужене. Обманув я довір'я товаришів, з якими працював. таку міру покарання заслужив.

РІШЕННЯ ЗБОРІВ:

Заслухавши та обговоривши інформацію члена бюро парторганізації тов. Онуфрійчука М. А. про антирадянські прояви в національному питанні комуніста тов. Шишка К. Т., партійні збори **ПОСТАНОВЛЯЮТЬ:**

1. Тов. Шишка Костянтина Тимофійовича, члена КПРС з 1964 року, який допустив антипартійне розуміння національного питання, втратив політичну пильність, пропагував ідеї українського буржуазного націоналізму у своїх поетичних творах, з рядів Комуністичної партії Радянського Союзу виключити.

Голова зборів (підпис) М. Онуфрійчук.

Секретар зборів (підпис) А. Пономарьов.

ТРУДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ К. Т. Шишка

Витяг з трудової книжки

1. 1957 – 1962 – студент історико-філологічного факультету Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки.
2. 1962 (вересень–листопад) – вчитель Кричевичівської восьмирічної школи Маневицького (тепер Ковельського) району.
3. 1962 – 1964 – служба в Радянській Армії, м. Чортків.
4. 1964 (вересень) – 1965 (вересень) – інструктор Волинського обкому ЛКСМ України.
5. 1965 (жовтень) – 1966 (квітень) – підсобний робітник будівельної бригади Луцького електроапаратного заводу.

6. 1966 (квітень) – 1967 (травень) – фрезерувальник Луцького автомобільного заводу.
7. 1967 (червень–1968 (листопад) – художник-оформлювач Луцької міжобласної газорозподільчої станції.
8. 1968 (квітень) – 1971 (січень) – художник-оформлювач тресту “Волиньпромбуд”.
9. 1971 – 1973 р. – на заробітках в Полтавській області і м. Києві.
10. 1973 – 1976 – художник комбінату музичного товариства, м. Луцьк.
11. 1976 – 1983 – художник-оформлювач у різних організаціях Луцька.
12. 1983 (квітень) – 1986 (січень) – художник-оформлювач Луцького профтехучилища №6.
13. 1986 (лютий) – 1991 (січень) – художник-постановник Луцького МБК.
14. 1991 (січень) – 2000 (травень) – діловод МП “Салон-ЗЕТ”.
15. 3 24 травня 2000 р. на пенсії за віком.

ЯК З НАС РОБИЛИ ДИСИДЕНТІВ ІСТОРІЯ ОДНОГО ЗНІМКА

Початок літа 1965 року. Редакція харківського літературно-художнього журналу "Прапор" (тепер "Березіль") для розширення географії пропаганди та роз-повсюдження часопису вирішила надати свої сторінки творам волинських літераторів. Потрібні тексти і якийсь колективний знімок. Голова обласного літоб'єднання Петро Мах пише вступну статтю про літературне життя Волині, хто є напихваті, скликає своїх реєстрових для фотографування. На знімку зафіксовано Петра Маха, Костя Шишка, Степана Забужка, Йосипа Струцюка і мене. Бандероль надсилають в Харків, і в одинадцятому, листопадовому номері "Прапора" за 1965 рік, з'являють-

А на два місяці раніше, в перших числах вересня, Україною прокотилася хвиля арештів творчої інтели-



генції. Заарештовані були й колишній викладач Луцького педінституту ім. Лесі Українки Валентин Мороз (на час арешту працював в Івано-Франківську) та старший викладач того ж інституту Дмитро Іващенко. Свідками у справі проходять молодий поет і комсомольський пра-

Степан Забужко. На допитах Шишко проговорюється, що антирадянську літературу (зокрема книжки діаспорного літературознавця Івана Кошелівця) давав читати молодим поетам, працівникам обласного краєзнавчого музею Йосипу Струцюку та мені.

Допоки йде слідство, Костянтина Шишка виключають з партії і звільняють з роботи. У мене вдома роблять обшук з вилученням "крамольних" десяти віршів і трьох книг та виключають з партії. За мене тоді заступилися письменник Ростислав Братунь і завідувач партархівом обкому партії Володимир Замлинський, і виключення заміняють суворою доганою. Безпартійного Йосипа Струцюка попереджають і погрожують звільнити з роботи. Через деякий час відбувається суд. Валентина Мороза та Дмитра Іващенко засуджують, відповідно, на 4 і 2 роки. Потяг везе їх відбувати покарання у Мордовію, а Степан Забужко невдовзі перебирається до Києва, де одразу ж отримує квартиру і працю.

Ось така історія однієї світлини 1965 року.

**Іван Чернецький,
м. Луцьк.**

(Газета "Вісник і К°", 18 жовтня 2001 року).

Київ, директору видавництва ім. Олени Теліги
п. Білолицькій І. Я.

ВЕЛЬМИШАНОВНА ІННО ЯРОСЛАВІВНО!

Дирекція товариства "Волинське земляцтво" гарантує реалізацію* книги поезій К. Шишка "Пісня дощу", упорядником якої є виконавчий директор товариства А. Якубюк, у кількості 1 (одна) тисяча примірників.



З повагою

Голова правління

21 листопада 2001 року.

В. Простовчук.

* Реалізація тиражу власними силами виступала однією з умов випуску книги К. Шишка, проте довелося відмовитися від послуг шанованого мною видавництва ім. Олени Теліги у зв'язку з тим, що за друк від мене вимагалось заплатити 30 тисяч гривень (прим. — А. Я.).

**Надзвичайному і Повноваженому
Послові США в Україні
КАРЛОСУ ПАСКУАЛЮ***

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ ПОСОЛ!

Беручи до уваги те, з якою щирою наполегливістю Ви плачете демократичні засади в моїй Батьківщині, осмілююся звернутися з проханням, яке може здатися Вам дивним, бо воно й для мене є непростим.

Клопочуся за Костянтина Шишка-уродженця Волині, поета від Бога, обдаровання якого не слабкіше від шанованої мною Ліни Костенко. Тільки в нього життя трагічніше. У 1965 році Кость Шишко потерпів за пропаганду у своїх творах національної ідеї. Його звільнили з престижної роботи і виключили з членів КПРС з фактичною забороною працювати за фахом і друкуватися. Проте не зуміли вбити в ньому поета. Усі ці роки він писав. Тільки опублікувати хоч дециму з того багатства він не може. Бо ті, хто карав його тоді, мають вплив і сьогодні.

* В оригіналі - англійською мовою (прим. — А. Я.).

Робилися спроби, щоб допомогти К. Шишку. Звертався до письменників, громадських діячів і представників влади, проте й досі нема втішних результатів. Правда, якось зажеврїла надія, коли виявило бажання опублікувати вибрані твори К. Шишка видавництво колишнього Президента України в екзилі Миколи Плав 'юка, яке носить ім 'я Олени Теліги. Але я не зміг за таку послугу заплатити його підприємству 30 тисяч гривень.

Сумно й боляче від того. Тому й стукаю у Ваші двері з надією, що, може, хоч Ви, американець, допоможете йому, українцю, донести своє полум 'яне слово до українців, які мешкають в Україні, але поки що не можуть стати нацією. Моя і його країна буде Вам вдячна, що Ви підтримали досі уярмленого її сипа. Вірю (як і сьогоднішні сотні, а завтрашні тисячі шанувальників його непересічного таланту), що поезія К. Шишка займе гідне місце в пантеоні вітчизняної літератури, бо вона справді талановита, ні на чію не подібна, не руйнівна, а життєстверджуюча, повна жагучої сили допомогти в пробудженні національного духа, у розвитку демократії.

З глибокою повагою і надією
Анатолій ЯКУБЮК.
5.07.2001р.

ЗМІСТ

Книга перша: Лірика

Пісня дощу.....	16
«В одну октаву радість ллю...».....	18
Урочистий вечір.....	19
Три біди.....	21
“Живу, хоч жити не дають...”.....	22
“Доле моя, доле з чорними бровами...”.....	23
“Куняють сни на сідалі утоми...”.....	24
Мої скарбони (<i>Авторський повтор</i>).....	25
Ноктюрн.....	32
“Серед роздягнутих листопадом дерев...”.....	34
“Ненавиджу усім своїм безсиллям...”.....	35
“Сивіє горе мовчазне...”.....	36
“Як засядем, браття, біля чари...”.....	37
“Під ребрами трухлявими дахів...”.....	38
В манері “малих голландців”.....	39
Осінній шкіц.....	40
“Світу багато, та поночі жить...”.....	41
“Тиняються бездомні ковтунасті пси...”.....	42
“В бетонних мушлях стадіонів...”.....	43
Вогонь.....	44
Терцини смерті.....	47
Візія.....	51
Доба.....	52
Казуїстичний вірш.....	58
“Як викотиться сонце на весняний пруг...”.....	61
До крісла.....	62
“З блакиті струменить кринична прохолода...”.....	65
“На кованім Сварогом троні...”.....	66
“Павині пера згасли на воді...”.....	67
“Сюрчать з полів ведмедки, наче вартові...”.....	68
Вереснева елегія.....	69
Осіння казка.....	71
“Тепло споловіла охрою земля...”.....	73
“Серпневе листя, зшерхле й пожовтіле...”.....	74
Плач Снігуроньки.....	76
“Жемчурова одіж – білії сніги...”.....	77
“Замулюється чисте джерело...”.....	78

Книга друга: Мультиплікаційне

I. “І летіла стріла, і співала стріла...”.....82

- II. “Якби про те та ще б із кимсь...”...82
 III. “Піти туди б невідь-куди...”...83
 IV. “Потік свідомості потік...”...84
 V. “На рівнобіжники розпалося кулясте...”...84
 VI. “В каламутних водах інформації...”...85
 VII. “За тим усім, яке уже було...”...85
 VIII. “Густою кров’ю з вікон скло сплигло...”...86
 IX. “Сон несвідомості правічного спресованою глиною...”...87
 X. «Як хапону я себе...»...88
 XI. «Спрагло хлорофіл акумулює сонце...»...89
 XII. “Тетрагексаедри втрикутнювали в коло...”...89
 XIII. “Проклонуло безформне і повиникало...”...90
 XIV. “Знову випадкове...”...90
 XV. “Ніхто серед нікого...”...91
 XVI. “Густий бетон потужного гудіння...”...91
 XVII. “Поверхня повнилась плитким...”...92
 XVIII. “В безміру коронковій оторочці...”...93
 XIX. “Ці репались, ті бралсь пухирями...”...93
 XX. “«К» кульгає квапливо до озера «О»...”...94
 XXI. “Праонка Монтесуми розпукою висне...”...94

Книга третя: Писанки

1. “ген кладе місяць срібні зерна зірок...”...98
2. “в горлі сахара волань каравани...”...99
3. “день приніс для одного нового бога...”...100
4. “кохання твердять всі...”...101
5. “впав з неба убитий лелека...”...102
6. “метелик мрії...”...103
7. “хмар отари...”...104
8. “над полем жайвора...”...105
9. “глибінь озер чистіша сліз...”...106
10. “віз чумацький...”...107
11. “серед степу на кургані...”...108
12. “один як палець в чистім полі...”...109
13. “по грудячню хмар прогуркотіли коні...”...110
14. “дощ верта духмяність...”...111
15. “під ночі чорний камінь...”...112
16. “кат голови нам стяв...”...113
17. “вої нивку орачеві потоптали...”...114
18. “мертві сраму не імуть...”...115
19. “під дубом зеленим...”...116
20. “гриз людей опухлих голод...”...117
21. “сила чавила червону бражку...”...118
22. “на стінах сяяли як зорі очі...”...119
23. “в граді Києві горять бібліотеки...”...120
24. “тарас дививсь з гори на нас...”...121

25. “зустріч прощання...”...122

Книга четверта: Акростихи

“Актор життя, дивак на сцені...”...124

“Над нами три зорі, не меркнучи, зоріє...”...125

“Без тебе я життя не уявляю...”...126

“Тенета розставля на нас краса жіноча...”...127

“Гусне купоросом небо поміж верховіттям...”...128

“Любов занурює нас у глибини...”...129

“Сьогодні я безсилий знов...”...130

“Приборкувачі слів – ідеоматичних звірів...”...131

“Мистецтво відкриває нам безмежні небокраї...”...132

“Ікру вже підсвідомо риба носить...”...133

“Втікаємо від почуттів урочих й відчувань...”...134

“Дорівнятися життям своїм до себе...”...135

“Летять думки, немов лелеки, у далеке минуття...”...136

“Зима минулася, мов біло-білий сон...”...137

“Єва якось вздріла, задрімавши на осонні...”...138

Триптих...139

“Архітектор усесвітньої будови...”...140

Книга п'ята: Сонети

“І квітнуть, й гинуть айстри восени...”...142

“Трава жорстка, пахуча і руда...”...143

“Прадавнім золотом і жовцю просочив...”...144

“В сліпучості незаплямованих снігів...”...145

Скарга Тристана...146

Вінок прощання...147

“Нас обережність, ніби пес, пильнує...”...162

“Втомившись серцем помиляться...”...163

Орфей та Евридіка...164

“Красу ми осягаєм через прикрі втрати...”...166

Вінок сумління...167

“Хто я? В яку лиху зачатий ніч...”...183

“До світла виведи мене, прозрілий брате...”...184

“У сні химерному до дзеркала я підійшов...”...185

Два сонети з дзеркальним відображенням...186

“Прадавній Києве, чия бо ти столиця...”...188

“Провів ненависний п'ястук, Іспаніє моя...”...189

“В чиєму серці незіпсутім зроду не горів...”...190

“Здається, марна річ – тепер писать сонети...”...191

“За кожним словом, котре вигранив поет...”...192

Вінок прозріння...193

Книга шоста: Поєми

Ніч генія (*Розділ із поеми про Леонардо да Вінчі*)...210

Серце матері...214

Мій ворон...232

Книга сьома: Документи

Протокол №9 партійних зборів первинної партійної організації Волинського обкому ЛКСМУ від 20 вересня 1965 року.....238

Трудова діяльність К. Т. Шишка
(*Витяг з трудової книжки*).....245

Черенцький І. Як з нас робили дисидентів

Історія одного знімка.....245

Київ: директору видавництва ім. Олени Теліги

П. Білолипецькій І.Я.....249

Надзвичайному і Повноваженому послові США в Україні

Карлосу Паскуалю249

Здано у виробництво 04.12.2001. Підписано до друку 17.12.2001. Формат 84x108/12. Гарнітура Тітез Котап. Папір офсетний № 1. Наклад 500 прим. Зам. 5981.

Набір та верстку здійснено на редакційно-видавничому комплексі газети
«Віче».

Друк та палітурні роботи Волинської обласної друкарні, 43010, м. Луцьк, пр.
Волі, 27.

Видавництво «Волинська обласна друкарня» 43010 Волинської обл, М.Луцьк,
пр. Волі, 27, тел. 4-25-07, 4-25-01, 4-41-73.

Свідоцтво Держкомресстру ВНл 1 від 24.05.2000 р.

Збірник поезій К. Шишка
"Пісня дощу"
видано за сприяння

Бориса Клімчука

(Волинська обласна
державна адміністрація),
а також за підтримки

**Володимира Денисюка,
Анатолія Свідзінського,
Олексія Шумика,**

яким автор та упорядник
щиро дякують.

Усі зауваги і прохання з приводу збірника поезій К. Шишка "Пісня дощу" та наступної його книги "Мої скарбони", що готується до друку, а також пропозиції і побажання щодо подальших томів бібліотеки журналу "Волинь" (БЖВ) надсилайте на адресу часопису:

**43025, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 42, к. 3;
т. (03322) 74-418
(Якубіюку Анатолію Миколайовичу).**



Автобіографія

Я, Шинко Костянтин Тимотрійович
літературні псевдоніми — Костя Шинко,
Тюдось (Тюса), народився під селом Близню-
ків, за східним календарем — у рік Блого-
дракона, сідмо 24 травня 1940 року
в с. Обеніжко Турійського району Волин-
ської області...

В 1944 році з батьками переїхав
до Луцька, де мешкаю досі, хо'я хвилю,
де ніхт застане.

Мені й національно свідомим ровесникам
серед заціпленої тотальної єдиностайності
недалько вдалося зберегти хоча б окремі
автентичності й бодай наміж на ідиґітат...

З надією вглядась у майбутнє,
де має здійснитись опоконвієнка мрії
про український рай, окреслений
Тарасом у козенаті з розмахом
мікеланджелівських фресок, у невад-
ливному, здавалось, садок вишневий
коло хати...

Костя Шинко